

2012.

Tájékoztató a Haditechnikai és Exportellenőrzési Hatóság tevékenységéről

Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal
Haditechnikai és Exportellenőrzési Hatóság

KÉSZÍTETTE:

**MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATAL
HADITECHNIKAI ÉS EXPORTELLENŐRZÉSI HATÓSÁGA**

**MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATAL
HADITECHNIKAI ÉS EXPORTELLENŐRZÉSI HATÓSÁG**

Németvölgyi út 37-39.

H-1124 Budapest

E-mail: armstrade@mkeh.gov.hu

Telefon: 06 1 4585 599

Fax: 06 1 4585 885

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET

BEVEZETŐ.....	4
A HATÓSÁGRÓL	4

II. FEJEZET

MAGYARORSZÁG AZ EXPORTELLENŐRZÉSI RENDSZEREK BEN.....	6
BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY	6
VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY.....	6
AUSZTRÁLIA CSOPORT	6
NUKLEÁRIS SZÁLLÍTÓK CSOPORTJA.....	7
ZANGGER BIZOTTSÁG.....	7
RAKÉTATECHNOLÓGIAI ELLENŐRZÉSI RENDSZER.....	7
WASSENAARI MEGÁLLAPODÁS	8
KÉZI- ÉS KÖNNYŰFEGYVEREKRE VONATKOZÓ ENSZ PROGRAM.....	8
WPDU – AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁNAK KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK	
EXPORTELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ TANÁCSI MUNKACSOPORTJA.....	9
„23. CIKK” BIZOTTSÁGI MUNKACSOPORT	9
COARM – AZ EU TANÁCSÁNAK HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK EXPORTELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ	
MUNKACSOPORTJA.....	9

III. FEJEZET - ENGEDÉLYEZÉS

A HADITECHNIKAI ESZKÖZÖK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK KÜLKERESKEDELMÉNEK ÉS A HADIIPARI TEVÉKENYSÉG	
ENGEDÉLYEZÉSE.....	10
1. HADITECHNIKAI KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉS	10
JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET	10
AZ ELBÍRÁLÁS FOLYAMATA.....	12
2. A HADIIPARI GYÁRTÁSI ÉS SZOLGÁLTATÁSI TEVÉKENYSÉG ENGEDÉLYEZÉSE.....	15
AZ ELBÍRÁLÁS FOLYAMATA.....	15
JELÖLÉS, NYILVÁNTARTÁS, ADATSZOLGÁLTATÁS	16
3. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSE.....	16
4. A BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY ÉS A VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY	
HAZAI VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK.....	18

IV. FEJEZET

1. JELENTÉS A HAZAI CÉGEK 2012. ÉVI HADITECHNIKAI ÉS KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ KÜLKERESKEDELMI	
FORGALMÁRÓL VALAMINT A HADIIPARI TEVÉKENYSÉGÉRŐL	20
2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELME 2012-BEN	25
3. ELLENŐRZÉSEK	28
4. RÉSZVÉTEL NEMZETKÖZI FÓRUMOKON.....	28

V. FEJEZET

MELLÉKLETEK.....	30
------------------	----

BEVEZETŐ

A haditechnikai külkereskedelem engedélyezésére vonatkozó jogszabályban előírtak szerint a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal Haditechnikai és Exportellenőrzési Hatósága (Hatóság) évente eleget tesz jelentéstételi kötelezettségének a haditechnikai külkereskedelmi engedélyezési tevékenységről a honvédelmi, a rendészeti, a külpolitikai, továbbá a nemzetbiztonsági ügyekkel foglalkozó országgyűlési bizottságok részére. A Hatóság továbbá rendszeresen szolgáltat adatokat a haditechnikai külkereskedelmi tevékenységről különböző nemzetközi fórumok számára (Európai Unió (EU), Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), Európai Biztonsági Együttműködés Szervezete (EBESZ), Wassenaari Megállapodás). A bizalomépítés és a transzparenciára való törekvés jegyében, valamint a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a Hatóság a hazai nyilvánosság részére is elérhető jelentést tesz közzé tevékenységről.

A HATÓSÁGRÓL

Magyarország a non-prolifерációs nemzetközi egyezmények elfogadásával politikai kötelezettséget vállalt arra, hogy nemzeti jogszabályrendszerében érvényesíti az érzékeny termékekre vonatkozó, a többi részt vevő állammal kialakított exportellenőrzési elveket. Az exportellenőrzési feladatok végrehajtására kijelölt magyar hatóság a Nemzetgazdasági Minisztérium felügyelete alatt működő **Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (Hivatal) Haditechnikai és Exportellenőrzési Hatósága (Hatóság)**. A Hatóság három főbb területen látja el engedélyezési és ellenőrzési feladatait.

A *haditechnikai eszközök külkereskedelmének engedélyezése* nem EU harmonizált terület, az a tagállamok nemzeti hatáskörében hozott jogi szabályozása alapján történik. Ugyanakkor figyelembe veszi a közös kül- és biztonságpolitika irányelveit, a „Haditechnikai eszközök exportellenőrzésének közös szabályrendszerének” rendelkezéseit. Hatósági tevékenységét a „Közös haditechnikai terméklista” alapján végzi. Ugyanezen lista alapján vonja engedélyezés alá a *hadiipari gyártás- és szolgáltatás felügyelet* a hazai hadiipari gyártók és szolgáltatók tevékenységét és ellenőrzi az engedélyesek termékjelölési és nyilvántartási kötelezettségét. A Hatóság mindemellett végrehajtja a *kettős felhasználású termékek külkereskedelmi forgalmazásával* kapcsolatos azon exportellenőrzési intézkedéseket, melyek nemzetközileg vállalt megállapodások hazai végrehajtásához szükségesek. Ezen termékek polgári célú felhasználásuk mellett alkalmasak hagyományos és tömegpusztító fegyverek, valamint az azok célba juttatására alkalmas eszközök gyártására, kifejlesztésére, ezért forgalmuk ellenőrzését különböző non-prolifерációs rezsimek és leszerelési egyezmények írják elő.

a proliferáció jelentése
elterjedés, a non-prolifерációs intézkedések célja a tömegpusztító fegyverek (WMD) - vegyi- biológiai, nukleáris fegyverek-, valamint a hagyományos fegyverek elterjedésének megakadályozása.

A Hatóság látja el a *Vegyifegyver Tilalmi Egyezményből* fakadó nemzeti hatósági kötelezettségeket és feladatokat, amelynek keretében a Hatóság felügyeli az Egyezmény hatálya alá tartozó vegyipari cégek gyártási és kereskedelmi tevékenységét. Szintén a Hatóság látja el a *Biológiai és Toxin-fegyver Tilalmi Egyezményből* fakadó nemzeti hatósági kötelezettségeket és feladatokat, amelynek keretében a Hatóság nyilvántartja az Egyezmény hatálya alá tartozó jogalanyok tevékenységét, és összeállítja az ország éves bizalomerosító jelentését.

Hatósági intézkedéseink magukba foglalják – többek között – határozatok hozatalát, engedélyek kibocsátását, illetve ellenőrzések elvégzését. Az intézkedések célja megakadályozni azt, hogy a regionális és nemzetközi biztonságra veszélyt jelentő államok, valamint terrorista csoportok tömegpusztító fegyvert legyenek képesek kifejleszteni és előállítani, illetve célja elejét venni a hagyományos fegyverek destabilizáló mértékű felhalmozódásának.

A Hatóság nyilvántartja és kezeli az engedélyesek adatait, jelentéseit, továbbá ellenőrzési és bírságolási jogkörrel rendelkezik. A külkereskedelmi államigazgatási és a hadiipari gyártás- és szolgáltatásfelügyeleti eljárásban első fokon – országos illetékességgel – a Hatóság, másodfokon a Hivatal központi szerve jár el. A Hatóság ezen kívül együttműködik a szakmai érdekképviselletekkel, a gazdasági szereplők teljes körű tájékoztatása érdekében tájékoztatókat szervez és hírleveleket bocsát ki. A Hatóságot két szervezeti egység alkotja: a Hadiipari és Haditechnikai Külkereskedelmi Osztály, valamint az Exportellenőrzési Osztály.

Fontos kiemelnünk, hogy aki a 3 engedélyezési területre vonatkozó jogszabályokat nem tartja be, sértheti a *Büntető Törvénykönyvről* szóló 1978. évi IV. törvény 261/A §, 263/A §, 263/B §, 264/C és 298 §-ának valamelyikét és ebben az esetben **szabadságvesztéssel büntethető**. (2013. évben új BTK lépett életbe, mely újraszabályozza a területet.) Mindamellet a *Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal által kiszabható bírság mértékére és alkalmazására vonatkozó részletes szabályokról* szóló 262/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet értelmében a haditechnikai eszközök és szolgáltatások és kettős felhasználású termékek külkereskedelmével, valamint a hadiipari tevékenységgel kapcsolatos jogsértő tevékenység esetén 100 ezertől 10 millió forintig terjedő **bírsággal sújtható**. (2013. évben az 3 engedélyezési területre vonatkozó bírság kikerült a 262/2006. (XII.20.) Korm. rendeletből, a bírságolási jogcímek, és mértékek ettől kezdve kizárólag a vonatkozó ágazati jogszabályokban jelennek meg.)

MAGYARORSZÁG AZ EXPORTELLENŐRZÉS RENDSZEREKBE

Magyarország többek között az alábbi multilaterális fegyverzetellenőrzési megállapodások és exportellenőrzési rendszerek részvevő állama, illetve az alábbi nemzetközi előírások és folyamatok figyelembe vételével végzi engedélyezési, ellenőrzési és egyéb hatósági feladatait:

A BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY (BTWC-BIOLOGICAL AND TOXIN WEAPONS CONVENTION)¹

A biológiai és toxin fegyverek kifejlesztésének, előállításának és tárolásának megtiltásáról és a fegyverek megsemmisítéséről szóló egyezmény (BTWC) az első olyan nemzetközi szerződés, amelynek célja a tömegpusztító fegyverek egy teljes kategóriájának felszámolása. A megállapodás teljes tilalmat rendel el az olyan mikrobiológiai vagy egyéb biológiai hatóanyagok, valamint toxinok fejlesztésére, gyártására, tárolására és megszerzésére, amelyek nem kórmegelőzési, védekezési vagy más békés célokat szolgálnak. A tilalom kiterjed azokra a fegyverekre, felszerelésekre és szállítóeszközökre is, amelyekkel az ilyen hatóanyagokat és toxinokat bevetethetik. Az egyezményt 1972-ben nyitották meg aláírásra és 1975-ben lépett hatályba.

VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY (CWC- CHEMICAL WEAPONS CONVENTION)²

A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény a genfi leszerelési értekezleten 40 állam részvételével 24 évig tartó tárgyalási folyamat eredménye, 1997. április 29-én lépett hatályba, éppen azzal, hogy Magyarország -mint 65. Részes Állam- letétbe helyezte ratifikációs okiratát az ENSZ főtitkárnál. Az egyezmény kimondja a vegyi fegyverek használatának, kifejlesztésének, megszerzésének tilalmát, továbbá elrendeli a meglévő vegyi-fegyver készletek megsemmisítését. A CWC az első olyan multilaterális leszerelési megállapodás, amelynek betartása nem csupán a részes államok kötelezettségvállalásán, hanem egy kiterjedt nemzetközi ellenőrzési rendszeren is alapul. A feladattal megbízott nemzetközi szervezet helyszíni ellenőrzésekkel folyamatosan vizsgálja az éves nyilatkozatokban bejelentett adatok valódiságát.

AUSZTRÁLIA CSOPORT (AUSTRALIA GROUP-AG)³

Az ENSZ Közgyűlésének 1991-ben hozott határozata alapján a vegyi és biológiai fegyverek non-proliferációját az Ausztrália Csoport koordinálja. Az AG együttműködés keretében a résztvevő államok között információ- és véleménycserére kerül sor a vegyi- és biológiai fegyverek elterjedéséről, illetve annak megakadályozásáról. Valamennyi tagja ratifikálta a biológiai és vegyi-fegyver tilalmi egyezményeket. A csoportban résztvevő államok olyan hazai jogszabályokat léptetnek hatályba és olyan nemzetközi intézményrendszert alakítanak ki,

¹ <http://www.opbw.org>

² <http://www.opcw.org/chemical-weapons-convention>

³ <http://www.australiagroup.net>

amelyek révén hatékonyan tudják megakadályozni a vegyi és biológiai fegyverek proliferációját. Magyarország 1992-ben csatlakozott.

NUKLEÁRIS SZÁLLÍTÓK CSOPORTJA (NSG, NUCLEAR SUPPLIERS GROUP) ⁴

A csoporthoz tartozó országok vállalják, hogy önmérsékletet tanúsítanak a nukleáris anyagok és az e területhez kapcsolódó termékek exportja tekintetében. Ily módon kívánják elérni, hogy a nukleáris anyagok és felszerelések (pl. plutónium, dúsított urán, dúsító és az újrafeldolgozó üzemek részegységei) békés célú nemzetközi kereskedelme semmilyen formában ne járuljon hozzá az atomfegyverek elterjedéséhez.

A résztvevő államok megegyeztek abban, hogy ilyen termékeket nem szállítanak nukleáris fegyverekkel nem rendelkező és az Atomsorompó Szerződésben nem részes államokba, kivéve, ha azok a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséggel Biztosítéki Megállapodást írtak alá. A résztvevő országok továbbá arra is kötelezettséget vállaltak, hogy úgynevezett végfelhasználói igazolást (end-use certificate) kérnek az adott szállítás célországától. Fenntartották a jogukat arra vonatkozóan is, hogy vétóval élnek, ha a tilalom alá eső anyagok és berendezések a célországból egy harmadik országba kerülnek továbbszállításra. A résztvevő országok nukleáris exportját az egyeztetett irányelvek (Guidelines) szabályozzák. Magyarország 1978-ban lett a csoport tagja. 2009 májusától egy évig hazánk látta el a csoport elnöki feladatait.

ZANGGER BIZOTTSÁG (ZANGGER COMMITTEE – ZC) ⁵

Az Atomsorompó Szerződés 3. cikkének 2. bekezdése értelmében, amennyiben egy részes állam hasadó anyagokat vagy azok előállításához kapcsolódó technológiát kíván átadni nukleáris fegyverekkel nem rendelkező országoknak, köteles biztosítékot beszerezni arról, hogy az átadásnak nem lesz következménye a szerződés által tiltott tevékenységek folytatása. E szerződéses kötelezettség hatékony végrehajtása érdekében a Zangger Bizottságban résztvevő államok exportellenőrzési irányelveket fogadtak el. A Bizottság legfontosabb célkitűzése, hogy elősegítse az információ áramlását az olyan exporttevékenységekről, amelyek során a hasadóanyagokkal és a hozzájuk rendelhető technológiákkal rendelkező országok ilyen anyagokat és technológiákat juttatnak el a nukleáris fegyverekkel nem rendelkező, illetve a szerződésben nem részes államoknak. Amennyiben ilyen jellegű export megvalósul, a Bizottság felszólítja a szállítást végző országot, hogy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) révén kérjen biztosítéki garanciákat arra vonatkozóan, hogy a tőle származó anyagok és/vagy berendezések nem alkalmasak nukleáris kísérletek előkészítésére vagy nukleáris fegyverek gyártására. A Bizottság rendszeresen felülvizsgálja az általa összeállított listán azokat az anyagokat és berendezéseket, amelyeknek exportja esetén elengedhetetlen a megfelelő NAÜ biztosítéki garanciák beszerzése. A Bizottság évente egyszer ülésezik Bécsben. A Bizottság keretében vállalt kötelezettségek többsége – a NAÜ főigazgatójának küldött tájékoztatás formájában – valamennyi NAÜ tagállam számára hozzáférhető.

RAKÉTATECHNOLÓGIAI ELLENŐRZÉSI RENDSZER (MTCR) ⁶

A Rakétatechnológiai Ellenőrzési Rendszer olyan informális multilaterális exportellenőrzési fórum, amely célja a tömegpusztító fegyverek (WMD) célba juttatásához szükséges rakéták (*missiles*) és más pilóta nélküli célbajuttató-eszközök (*unmanned delivery systems*), azok

⁴ <http://www.nuclearsuppliertgroup.org>

⁵ www.zanggercommittee.org

⁶ www.mtcr.info

előállításához, kifejlesztéséhez, működtetéséhez szükséges felszerelések, illetőleg vonatkozó technológiák proliferációjának ellenőrzése.

A politikai együttműködésen nyugvó MTCR-előírások alapján a résztvevő 34 állam - köztük hazánk - koordinálja a fenti termékekre és technológiákra vonatkozó exportellenőrzési gyakorlatát. Ez az export-engedélyezésről szóló Irányelvek (MTCR Guidelines), valamint a szabályozás alá tartozó kifejezetten katonai célú, illetőleg kettős felhasználású termékek Függelék-listája (MTCR Equipment, Software and Technology Annex) alapulvételével történik. A Függelék két fejezetet tartalmaz: I. kategóriájú termékek, technológiák és II. kategóriájú technológiák. Az I. kategóriás exportengedélyezésnél különös szigorúsággal kell eljárni, az engedélyezés meghatározott biztosítékok fennállása esetén lehetséges. Ide tartoznak például a 300 km hatótávolság/500 kg töltet teher határértékeket meghaladó teljes rakétarendszerek és alrendszerek. A résztvevő államok saját belső jogi előírásaik figyelembe vételével alkalmazzák az MTCR politikailag kötelező erejű előírásait, iránymutatásait, értesítik egymást az elutasított exportengedély-kérelmekről. Magyarország 1993 óta résztvevő országa az MTCR-nak.

WASSENAARI MEGÁLLAPODÁS (WASSENAAR ARRANGEMENT, WA)⁷

A „Wassenaari Megállapodás a Hagyományos Fegyverek és Kettős Felhasználású Termékek és Technológiák Exportja Ellenőrzéséről” (The Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies) elnevezésű együttműködésben résztvevő államok célul tűzték ki a hagyományos fegyverek és a kettős felhasználású termékek és technológiák exportjának és más módon történő átadásának átláthatóvá tételét. Felelősségteljes, a biztonságpolitikai szempontokat is érvényesítő exportpolitika kialakítását kívánják elérni ezen a területen. Céljaik közé tartozik még az érzékeny termékek kereskedelmére vonatkozó vélemény- és információcsere elmélyítése. Törekvéseik azt szolgálják, hogy megakadályozzák a tömegpusztító fegyverek elterjedését, a hagyományos fegyverzetek destabilizációt kiváltó felhalmozását. A résztvevő országok politikai kötelezettséget vállalnak arra, hogy e célok érdekében nemzeti jogszabályaikban érvényesítik a közösen kialakított exportellenőrzési elveket, illetve ellenőrzési minimumnak tekintik a rendszeresen felülvizsgált termékellenőrzési jegyzéket. Hazánk aktívan hozzájárul a WA tevékenységéhez: a 2001-es évben a WA Általános (GWG) Munkacsoport munkáját irányította; 2005-2006 között a WA Szakértői Csoportjának (EG) elnöki posztját látta el, illetve a 2007-es felülvizsgálati év keretében az Adatszolgáltatások tartalmával, átláthatóságával foglalkozó Munkacsoport (Task force on Transparency) koordinálását végezte. Magyarország támogatja és szorgalmazza az átláthatóság javítását és a nemzeti exportpolitikák fokozottabb összehangolását.

KÉZI- ÉS KÖNNYŰFEGYVEREKRE VONATKOZÓ ENSZ PROGRAM⁸

Az ENSZ tagállamai 2001 júliusában egy nemzetközi konferencia keretében fogadták el a kézi- és könnyűfegyverek mindennemű illegális kereskedelmének megakadályozását és tiltását szorgalmazó ENSZ Cselekvési Programot (UN PoA)⁹. Ez a dokumentum elveket és intézkedéseket határoz meg a kézi- és könnyűfegyverek (KKF, SALW) illegális kereskedelmének megelőzésével és tiltásával, a megállapodás végrehajtásával, a nemzetközi együttműködés és támogatás-nyújtás, valamint a 2001. évi ENSZ konferenciát követő nemzetközi kézi- és könnyűfegyveres folyamat mechanizmusaival és ütemezésével

7

www.wassenaar.org

8

www.poa-iss.org

kapcsolatban. Magyarország részt vesz a Cselekvési Program végrehajtásában. Hazánk évente jelentést nyújt be az ENSZ-nek a kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos aktuális jogi szabályozásról és a megelőző év KKF export–import adatokról. Hasonló adatszolgáltatást az EBESZ Kézifegyver Dokumentum szerint az EBESZ részére is adunk. Az ENSZ és az EBESZ mellett az Európai Unió is kiemelten foglalkozik ezzel a témakörrel.

WPDU – AZ EURÓPAI UNÓ TANÁCSÁNAK KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK EXPORTELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ TANÁCSI MUNKACSOPORTJA

A WPDU (Council Working Party of Dual-Use Goods) szakértői szinten felelős a kettős felhasználású termékekre vonatkozó jogalkotási feladatokért, amelynek keretében többek között megtárgyalja az Európai Bizottság által előterjesztett jogszabály tervezeteket és javaslatot tesz a vonatkozó uniós rendelet módosítására. A munkacsoport megtárgyalja és egységes módokat, jogpolitikai elveket alakít ki az uniós exportellenőrzési rendszer erősítése érdekében, illetve a non-proliferációs rendszerekben elfogadott döntések uniós szinten történő végrehajtására, illetve az Európai Tanács részéről – szakértői szinten – elfogadja a kettős felhasználású termékek listájáról szóló módosításokat.

„23. CIKK” BIZOTTSÁGI MUNKACSOPORT

COARM - AZ EURÓPAI UNÓ TANÁCSÁNAK HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK EXPORTELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORTJA

A COARM (Council Working Party on the Export Control of Conventional Arms) működésének alapjául az Európai Unió Tanácsa által 1998. június 8-án elfogadott fegyverkereskedelmi Magatartási Kódexe (Kódex), majd az ebből 2008. december 8-án immár jogilag kötelező erejű dokumentumként elfogadott **2008/944/KKBP Közös Álláspont a haditechnikai eszközök exportellenőrzésének közös alapelveiről** elnevezésű dokumentum szolgál.

A Hatóság és a Külügyminisztérium szakértőt delegál az EU Tanács COARM munkacsoportjába, ahol az állandó témák (nyilvános éves jelentés készítése, az EU Közös Haditechnikai Jegyzékének (EU CML) naprakésszé tétele, outreach szemináriumok szervezése harmadik országok részére) mellett az exportellenőrzés aktuális kérdései kerülnek megvitatásra (pl. exportellenőrzési politikák egyeztetése, közös vélemény formálása konfliktusos relációkkal kapcsolatosan).

A HADITECHNIKAI ESZKÖZÖK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK KÜLKERESKEDELMÉNEK ÉS A HADIIPARI TEVÉKENYSÉG ENGEDÉLYEZÉSE

Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 296. cikkének b) pontja meghagyja a tagállamok azon jogát, hogy megtegyék az alapvető biztonsági érdekeik védelme érdekében általuk szükségesnek tartott, fegyverek, lőszer és hadianyagok előállításával vagy kereskedelmével kapcsolatos intézkedéseket. Mindemellett az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény 140. §-a kimondja, hogy az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok kereskedelmi forgalomba történő kivitelét, behozatalát, valamint azoknak a Magyar Köztársaság területén történő átszállítását nemzetközi szerződéssel és Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa rendelkezéseivel összhangban az Országgyűlés vagy a Kormány által alkotott jogszabály korlátozhatja. Ezen felhatalmazások alapján Magyarország nemzeti hatáskörben szabályozza a haditechnikai gyártási- szolgáltatási (hadiipari) tevékenységet és a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivitelének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának, valamint a bróker tevékenység engedélyezését.

1. HADITECHNIKAI KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉS

.....

JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET

A haditechnikai eszközök külkereskedelmének engedélyezése **nem EU harmonizált** terület, hanem a tagállamok nemzeti hatáskörében hozott jogi szabályozás alapján történik, de a Korm. rendelet érvényesíti a közös kül- és biztonságpolitika irányelveit. A haditechnikai eszközök külkereskedelmének engedélyezéssel összefüggő hatósági feladatokat a Hatóság látja el.

Az Európai Parlament és Tanács a védelmi vonatkozású termékek Közösségen belüli transzferére vonatkozó feltételek egyszerűsítéséről szóló 2009/43/ EK irányelve (Transzferirányelv¹⁰) 2009. május 6-án került kihirdetésre. Ennek nemzeti jogrendbe átültetésére a Hatóság a Nemzetgazdasági Minisztérium vezetésével kidolgozott egy új kormányrendeletet, így 2012. január 1-jén hatályba lépett a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivitelének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának engedélyezéséről, valamint a vállalkozások tanúsításáról szóló 160/2011. (VIII.18.) Korm. rendelet. Az ebben felvázolt új engedélyezési rendszer alapjaiban megtartotta a korábbi három lépcsős engedélyezési folyamatot, de jelentős egyszerűsítéseket és könnyítéseket alkalmaz elsősorban a Közösségen belüli szállításokra vonatkozóan.

2012. január 1-től **nem szükséges engedély** az Országgyűlés, vagy a Kormány által jóváhagyott csapatmozgás, továbbá hatályos nemzetközi szerződésben kifejezetten engedélyezett kötelezettségek teljesítése, a NATO, az EU, vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség szállításai, katasztrófa, illetve

¹⁰

Elérhető itt: http://eur-lex.europa.eu/RECH_naturel.do

vészhelyzet esetén történő szállítások alkalmával, valamint olyan haditechnikai eszközök esetén, amelyeket fegyveres testületek közös gyakorlat, bemutató céljából szállítanak át Magyarország határán.

Magyarország egyike volt azon tagállamoknak, amelyek először alkalmazták jogszabályukban az Európai Unió által 1998. június 8-án elfogadott, a hagyományos fegyverek exportjára vonatkozó **Magatartási Kódexet**, amely így a kérelmek jóváhagyásának egyik kritériumává vált. A „Kódexből” időközben minden tagállamra egyaránt érvényes, jogilag kötelező dokumentum készült: a Tanács 2008. december 8-án elfogadta a *katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról* szóló 2008/944/KKBP Közös Álláspontot, amely jelenleg a Korm. rendelet 2. mellékletét képezi.

A Hatóság „**Közös haditechnikai terméklista**” (CML) alapján végzi engedélyező és ellenőrző tevékenységét, azzal az eltéréssel, hogy a magyar szabályozás (Korm. rendelet) *további négy fejezettel* egészíti ki a CML 22 fejezetből álló jegyzékét. A magyar szabályozás hatálya alá vonta a **kifejezetten katonai célú felszereléseket, szolgáltatásokat**, továbbá a **kényszerítő- és a bűnfelderítő-**, valamint a **titkosszolgálati eszközöket** is. Az engedélyköteles haditechnikai eszközök és szolgáltatások listáját a Kom. rendelet I. melléklete tartalmazza az alábbiak szerint:

I. fejezet	Sima csövű fegyverek 20 mm-nél kisebb kaliberrel, más kézifegyverek és automata fegyverek 12,7 mm (0,50 hüvelyk/inch) vagy kisebb kaliberrel és tartozékok és a kifejezetten azokhoz tervezett részegységek
II. fejezet	20 mm és ennél nagyobb kaliberű sima csövű fegyverek, más fegyverek és fegyverzetek 12, 7 mm-nél (0, 50 hüvelyk/inch) nagyobb kaliberrel, tűzvetők és tartozékok, és az azokhoz tervezett különleges részegységek
III. fejezet	Löszerek és mechanikus gyújtószerkezetek, és azok azokhoz tervezett különleges részegységek
IV. fejezet	Bombák, torpedók, nem irányított és irányított rakéták, más robbanó eszközök és töltetek, valamint a hozzájuk tartozó eszközök és részegységek a következő felsorolás szerint, amelyeket kifejezetten katonai felhasználásra terveztek, és kifejezetten azokhoz tervezett alkatrészek
V. fejezet	Tűzvető, és kapcsolódó készültségi és riasztó eszközök, kapcsolódó rendszerek, ellenőrző, illesztő és ellentevékenység berendezései a következők szerint, amelyeket kifejezetten katonai célra terveztek, és a kifejezetten azokhoz tervezett részegységek és szerelvények
VI. fejezet	Szárazföldi járművek és részegységeik
VII. fejezet	Vegyí, vagy biológiai mérgező anyagok, könnygázok, radioaktív anyagok, kapcsolódó berendezések, összetevők, anyagok és technológiák
VIII. fejezet	"Energiahordozó anyagok", és kapcsolódó összetevők
IX. fejezet	Kifejezetten katonai használatra tervezett vízi járművek, különleges tengerészeti berendezések és tartozékok, és azok alkatrészei
X. fejezet	Repülőgép, személyzet nélküli légi-jármű, repülőgép-hajtómű (motor) és repülőgép-részegység, hozzátartozó berendezések és alkatrészek, amelyeket kifejezetten katonai használatra terveztek, vagy módosítottak
XI. fejezet	Kifejezetten katonai célra tervezett elektronikai berendezések, valamint kifejezetten ezekhez tervezett alkatrészek
XII. fejezet	Nagy sebességű, kinetikai energiájú fegyverrendszerek és kapcsolódó eszközök a következők szerint és az azokhoz tervezett különleges részegységek
XIII. fejezet	Páncélozott, vagy védőberendezések és szerkezetek, valamint anyagok
XIV. fejezet	Kifejezetten katonai kiképzési, vagy hadgyakorlat forgatókönyvi szimulációs célú berendezések, gyakorló (szimulátor) berendezések bármilyen tűzfegyver és fegyverzet használata begyakorlására, amelyek az I. vagy II. fejezetek szerint kerülnek engedélyezésre, és kifejezetten azokhoz tervezett elemek / alkatrészek és szerelvények
XV. fejezet	Kifejezetten katonai használatra tervezett képletapogató (képalkotó / imaging), vagy ezeket zavaró berendezések és kifejezetten ezekhez tervezett elemek / alkatrészek
XVI. fejezet	Kovácsolt, sajtolt és más félkész gyártmányok, amelyek felhasználását engedélyezés alá vont termékekben lehet azonosítani az anyagösszetétel, geometriai méret, vagy alkalmazás alapján, és amelyeket kifejezetten az I. – IV., VI., IX., X., XII. vagy XIX. fejezetek alapján engedélyköteles termék részére terveztek
XVII. fejezet	Különféle berendezések, anyagok és könyvtárak (adatbázisok), a következők szerint, és a kifejezetten azokhoz tervezett elemek / alkatrészek / részegységek
XVIII. fejezet	Gyártóberendezések a jelen Jegyzékben felsorolt termékek előállításához/gyártásához
XIX. fejezet	Irányított energiát kibocsátó fegyverrendszerek (DEW), kapcsolódó berendezések, vagy ellentevékenység eszközei, és kísérleti modellek és a kifejezetten azokhoz tervezett fődarabok / részegységek / alkatrészek
XX. fejezet	Kriogén és szupravezető berendezések az alábbiak szerint, valamint kifejezetten hozzájuk tervezett elemek/alkatrészek és szerelvények
XXI. fejezet	„Szoftver”

XXII. fejezet	“Technológia”
XXIII. fejezet	Kifejezetten katonai célú felszerelések
XXIV. fejezet	Kifejezetten katonai célú szolgáltatások
XXV. fejezet	Kényszerítő és bünfelderítő eszközök
XXVI. fejezet	Titkosszolgálati eszközök

A Korm. rendelet meghatározza az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendelet (EK rendelet) végrehajtásához szükséges rendelkezéseket. Az EK rendelet III. mellékletében engedélyhez kötött eszközöket (emberek fogva tartására szolgáló bilincsek, önvédelmi célokra szolgáló anyagok, zendülések megfékezésére szolgáló elektromos sokkoló eszközök stb.) a Korm. rendelet XXV. fejezete (kényszerítő és bünfelderítő eszközök) magába foglalja, így ugyanolyan engedélyezési eljárás alá esnek, mint a katonai eszközök. Az EK rendelet azonban az alábbi eszközök exportját és importját tiltja:

- akasztófák, nyaktilók;
- emberek kivégzésére szolgáló villamosszékek;
- emberek kivégzésére szolgáló kamrák; automatikus fecskendőrendszerek;
- 10 000 V-ot meghaladó teljesítményű elektromos sokkoló szíjak.

A tilalom nem vonatkozik a múzeumi célra történő végfelhasználásra.

AZ ELBÍRÁLÁS FOLYAMATA

A 2012. január 1-jén hatályba lépett kormányrendelet alapján a Hatóság az engedélyeket a külpolitikáért felelős miniszter, a külgazdaságért és a Kárpát-medencei gazdasági övezet gazdaságfejlesztéséért felelős miniszter, a rendészetért felelős miniszter, a honvédelemért felelős miniszter, valamint az Alkotmányvédelmi Hivatal, az Információs Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, az Országos Rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője szakértői véleményének kikérésével adja ki.

A Korm. rendelet szerint a haditechnikai külkereskedelemre vonatkozó kérelmet el kell utasítani, ha az:

- ellentétes Magyarország nemzetközileg vállalt kötelezettségeivel,
- ellentétes Magyarország nemzetgazdasági érdekeivel,
- nemzetbiztonsági érdeket sért
- akadályozná vagy ellehetetlenítené a honvédelmi, rendvédelmi, valamint nemzetbiztonsági szervek jogszabályban meghatározott tevékenységének ellátását, vagy
- ellentétes a Korm.rendelet 2. mellékletében meghatározott kritériumokkal.

Korábban említettük, hogy az engedélyezés folyamata több szintű. Amennyiben egy cég, egyéni vállalkozó, vagy költségvetési szerv haditechnikai termékkel kíván külkereskedelmi tevékenységet végezni, meg kell szereznie a vonatkozó haditechnikai külkereskedelmi **tevékenységi engedélyt**. Érvényességi ideje új kérelmező esetén 2 év, hosszabbítás esetén 5 év és nincs relációs megkötés. Továbbá megszűnt az 1 éves cégnyilvántartásba történő bejegyzésre vonatkozó előírás, mint a tevékenységi engedélykérelem benyújtásának feltétele.

Tevékenységi engedély lehet valamennyi termékre, viszonylatra, ügyletre kiterjedő (teljes) vagy csak meghatározott termékre, viszonylatra, ügyletre kiterjedő (részleges). A tevékenységi engedély beszerzéséig a cég haditechnikai eszköz kivitelével, behozatalával, transzferjével, tranzitjával, szolgáltatás nyújtásával és igénybevételeivel kapcsolatban előkészítő tevékenységet (piackutatás, ajánlattétel, előkészítő tárgyalások stb.) nem végezhet. A regisztráció továbbra is előfeltétele minden további engedélykérelem benyújtásának.

A tevékenységi engedély (kivéve az eseti tevékenységi engedélyt) kötelező részeként került bevezetésre a **Belső Megfelelési Program**. A Belső Megfelelési Program a vállalkozás megbízhatóságát alátámasztó dokumentum.

Új fogalomként került bevezetésre a **tanúsított vállalat**, amely egyrészt olyan vállalkozás, amely rendelkezik a Hatóság által kiállított tanúsítással, másrészt az Európai Unió más tagállamában letelepedett, az adott tagállam hatósága által tanúsított gyártó. Mivel tanúsított vállalat csak hadiipari gyártási tevékenységet folytató társaság lehet, a tanúsítás feltétele – a haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi engedélyen túl – a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló a 2005. évi CIX. törvény (Httv.) szerinti haditechnikai gyártási tevékenységi engedély. A Hatóság tanúsítást csak Magyarországon letelepedett gazdasági társaságnak, illetve egyéni vállalkozónak adhat. Nem szükséges tanúsítás a hon- és rendvédelmi, rendészeti, továbbá a nemzetbiztonsági szervek részére.

A tanúsítási eljárás során a Hatóság megvizsgálja, hogy a vállalkozás a tevékenysége során maradéktalanul betartotta a Httv., valamint a haditechnikai külkereskedelemre vonatkozó előírásokat, ezért a kérelmezőnek legalább 2 éve rendelkeznie kell haditechnikai gyártási, illetve haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi engedéllyel. Az eljárás során mérlegelési szempont továbbá, hogy a cég tevékenysége során maradéktalanul betartotta a Belső Megfelelési Programjában foglaltakat.

A tanúsítás a hadiipari gyártási tevékenységével szorosan összefüggő termékekre szólhat. A tanúsítást a Hatóság magyar és angol nyelven adja ki. A Tanúsítás feljogosítja a hazai vállalkozást, a tanúsításában megjelölt haditechnikai eszközök átvételére, amennyiben azokat a saját gyártási tevékenységével összefüggésben használja fel. A tanúsítás legfeljebb 5 évre adható és újra kérelmezhető.

A tanúsított vállalatok listáját a Hatóság feltölti az Európai Bizottság erre a célra létrehozott adatbázisába, amely a CERTIDER elnevezést kapta. Az adatbázis tesztelésében, tulajdonságainak kialakításában Hatóságunk szakértői is aktívan részt vettek. A CERTIDER publikus változatának segítségével bárki lekérdezheti, hogy adott vállalkozás tanúsított vállalkozás-e az Európai Unióban.

2012. január 1-től kizárólag a harmadik országok részére történő kivitelre, szolgáltatásnyújtásra és re-export ügyletekre maradt fenn a tárgyalási engedély megszerzésének kötelezettsége. Tehát már nem szükséges **tárgyalási engedély** az Európai Gazdasági Térségen és Svájcban belüli ügyletek, továbbá harmadik országból történő behozatal esetén, ezen kívül garanciális javításra, bemutatóra, tesztelésre, bevizsgálásra vonatkozó devizamentes, ideiglenes árumozgással járó ügyletek esetén. Érvényességi ideje 12 hónap, amely egy alkalommal, 12 hónappal meghosszabbítható.

A **forgalmi engedély**nek 3 típusa került bevezetésre: általános, globális és egyedi forgalmi engedélyek.

A Hatóság az ellátási biztonság, a tartós ipari és kormányközi együttműködések és az eljárás egyszerűsítése érdekében bizonyos termékkörök beérkezésére (EU) és kiszállítására (EU) **általános forgalmi engedély**eket tehet közzé az Európai Unió területén történő szállítások könnyítésére. Az engedélyezési eljárás ebben az esetben nem kérelemre indul, hanem a honlapon történő közzététel után bármely tevékenységi engedéllyel rendelkező vállalkozás felhasználhatja azokat az alábbi esetekben:

1. hon- és rendvédelmi, rendészeti továbbá nemzetbiztonsági szervek részére történő kiszállítás, vagy beérkezés
2. tanúsított vállalatok (lásd: tanúsítás, tanúsított vállalatok) részére történő kiszállítás vagy beérkezés;
3. garanciális javításra, kiállításra, bemutatóra, tesztelésre, bevizsgálásra vonatkozó devizamentes, ideiglenes árumozgással járó ügyletek

Az engedélytípus visszavonásig érvényes. Az engedélyek honlapunkon történő közzététele 2012. július 1-jével megtörtént. Az engedélyes nem rendelkezik engedéllyel annak fizikai formájában, azonban a szállítmányt kísérő okmányokon fel kell tüntetni az általános forgalmi engedély számát. Az engedélyes felelőssége a végfelhasználás ellenőrzése, ezen kívül naprakész nyilvántartást kell vezetnie a beérkezett illetve kiszállított termékekről (lásd: adatszolgáltatás, ellenőrzés). A Hatóság részéről az ellenőrzés utólagos.

A Hatóság kérelemre az EGT államokban (az EU tagállamai, Liechtenstein, Norvégia, Izland) vagy Svájcban letelepedett szerződő felek, végfelhasználók esetén, több haditechnikai eszközre vagy szolgáltatásra, tartós termelési, valamint értékesítési kapcsolatra vonatkozó **globális forgalmi engedélyt** adhat ki, mind kiszállítás/kivitel, mind beérkezés/behozatal esetén. Az engedélytípus érvényességi ideje 3 év, és 12 hónappal meghosszabbítható.

Az **egyedi forgalmi engedély** gyakorlatilag megegyezik 2011 végig alkalmazott forgalmi engedéllyel. Kivitel, kiszállítás esetén a kérelemhez csatolni kell az importőr ország beviteli engedélyének másolatát, illetve az ú.n. Nemzetközi Importigazolást (International Import Certificate, IIC)¹¹, valamint a vevő Végfelhasználói Nyilatkozatát (End User Certificate, EUC)¹². A Hatóság export esetén Szállítási Tanúsítványt (Delivery Verification Certificate, DVC)¹³ kérhet. A Hatóság a mellékelt dokumentumok alapján vizsgálja a szállítás és a végfelhasználás jogszerűségét. Behozatal, transzfer esetén a belföldi végfelhasználó nyilatkozta szükséges. Az exportőr ország hatóságának igénye esetén a Hatóság IIC-t, EUC-t, vagy DVC-t állíthat ki. Az engedélytípus érvényességi ideje 12 hónap, mely egy alkalommal, 12 hónappal meghosszabbítható. A szállításokról az engedélyes göngyölített negyedéves adatszolgáltatást küld a Hivatalnak.

A **bróker tevékenységet** a hatályos kormányrendeletek korábban is szabályozták, azonban már nem tárgyalási engedélyt ad ki a Hatóság az egyes brókerügyletekre, hanem brókerengedélyt. Bróker tevékenység az a tevékenység, amelyet a bróker egy Európai Unió tagállam és egy harmadik ország, illetve két harmadik ország vállalkozásai, vagy szervezetei között haditechnikai eszköz, illetve szolgáltatás adásvétele céljából végez, ideértve az üzlet megszervezését, a szerződő felek közötti közvetítést, az üzleti lehetőség jelzését a vevő, vagy az eladó részére, valamint a saját jogon történő vételt és eladást, feltéve ha az eszközök fizikailag nem kerülnek a Magyarország területére. Tehát nem minősül engedélyköteles tevékenységnek a két EU tagállam vállalkozásai, illetve egy magyar és egy EU tagállamban letelepedett vállalkozás közötti közvetítői tevékenység. Fontos kiemelni, hogy az engedélyest a brókerengedély birtokában adatszolgáltatási kötelezettség terheli.

Amennyiben a küldő és a fogadó ország is EGT (az EU tagállamai, Liechtenstein, Norvégia, Izland) állam, vagy Svájc, a **tranzit engedélyezés** csak a 160/2011 (VIII.18.) Korm.rendelet 1. sz. Mellékletének alábbi fejezetei esetében maradt fenn: ML1, 2, 3, 4, 7, 8. Az engedélytípus érvényességi ideje 3 hónap, és 1 alkalommal, 3 hónappal meghosszabbítható. Amennyiben a küldő és a célország is harmadik ország (ide nem értve Liechtensteint, Norvégiát, Izlandot és Svájcot), az engedélyezés a korábbi gyakorlat szerint történik, tehát valamennyi termékköre engedély szükséges.

A *tranzitszállítások* esetében ugyanazokat az eljárási szabályokat kell figyelembe venni, mint a kivitelre szóló forgalmi és a bróker engedélyek esetében. A tranzitengedély haditechnikai eszközök, éles lőszer, robbanóanyagok és más veszélyes áruk esetében a tranzitútvonal teljes hosszára (a belépési ponttól a kilépési pontig) fegyveres biztonsági kíséretet ír elő.

Az EU országok által 1998-ban elfogadott "Fegyverkereskedelmi Magatartási Kódexet" a **Tanács 2008/944/ KKBP Közös Álláspontja (2008. december 8.) a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról** jogi aktus tette kötelezővé

¹¹ Az exportőr ország kérésére a importőr/vevő ország Nemzetközi Importigazolást állít ki, amely az importőr/vevő ország illetékes hatóságának nyilatkozata arról, hogy a importált eszközök, vagy technológiák a megadott értékben kerülnek beszállításra a megjelölt végfelhasználási célból és azok továbbértékesítésre az importőr ország illetékes hatóságának tudta nélkül. Az IIC 6 hónapig érvényes.

¹² Az exportőr ország kérésére a végfelhasználó, vagy a végfelhasználó országának nyilatkozata, arról hogy a megvett eszközök a végfelhasználó országában a megjelölt céllal kerülnek felhasználásra. Az áru nukleáris, biológiai, illetve vegyi fegyverek fejlesztésére, gyártására és használatára, vagy ilyen fegyverek célba juttatására szolgáló eszköz részeként nem kerül felhasználásra. Tartalmazhat re-export tilalmat, illetve egy nyilatkozatot arról, hogy nem kerül továbbértékesítésre az eredeti exportőr ország hozzájárulása nélkül.

¹³ A vevő/végfelhasználó ország igazolása arról hogy ki/beszállított eszközök a vevő/végfelhasználó ország vámterületére érkezett.

minden tagállam számára. A Közös Álláspont nyolc kritériumpontban határozza meg azokat az elveket, amely alapján az illetékes exportellenőrzési hatóságoknak mérlegelni szükséges egy-egy kivitel engedélyezését. Az exportra vonatkozó kérelmek elbírálása során meg kell vizsgálni, hogy

- ✓ a szállítás megfelel-e a nemzetközi egyezmények és non-prolifációs rezsimek előírásainak, nem ellentétes-e az ENSZ, EU, vagy EBESZ által hozott fegyverembargókkal; a tranzakció bármilyen módon hozzájárulhat-e a tömegpusztító fegyver, vagy ilyen fegyvert célba juttató eszköz kifejlesztéséhez;
- ✓ a rendeltetési ország viszonyát a nemzetközi emberi jogi okmányokban megállapított alapelvekhez;
- ✓ milyen a rendeltetési ország fennálló feszültségből, vagy fegyveres konfliktusból fakadó belső helyzete;
- ✓ a szállítás veszélyezteti-e a regionális békét és stabilitást;
- ✓ veszélyezteti-e a szállítás saját baráti és szövetséges országaink biztonságát;
- ✓ milyen a vásárló ország nemzetközi közösséggel szemben tanúsított magatartása, különös tekintettel a terrorizmushoz való viszonyára, a szövetségesi rendszerére és a nemzetközi jog tiszteletben tartására;
- ✓ felmerül-e annak a kockázata, hogy a kiszállított eszköz, vagy technológia eltérítésre vagy továbbértékesítésre kerül;
- ✓ a kiszállítandó katonai eszköz, vagy technológia összhangban van-e a fogadó ország műszaki és gazdasági adottságaival.

Nem szükséges engedély a NATO vagy más, az Országgyűlés vagy a Kormány által jóváhagyott csapatmozgás, továbbá a hatályos nemzetközi szerződésekben kifejezetten engedélyezett kötelezettségek keretében történő átszállítások esetén.

Az engedélyeseket továbbra is (göngyölített) adatszolgáltatási kötelezettség terheli, de 2012. január 1-től azokat csak negyedévente szükséges megküldeni (szemben a korábbi havi adatszolgáltatással), a vállalkozás ezen túl naprakész nyilvántartást köteles vezetni haditechnikai külkereskedelmi szállításairól.

A rendeletben előírt feltételek betartását a Hatóság és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogosult ellenőrizni. A Hatóság kérésére a vállalkozás köteles tájékoztatást adni a kivitt, behozott, vagy transzferált termékek végfelhasználóiról és végfelhasználásról. Az ellenőrzések során a vállalkozás biztosítja a Hatóság hozzáférését az ügyletek során keletkezett dokumentumokhoz, a Hatóság azokról másolatot készíthet.

2. A HADIIPARI GYÁRTÁSI ÉS SZOLGÁLTATÁSI TEVÉKENYSÉG ENGEDÉLYEZÉSE

.....

A haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény (Httv.) értelmében Magyarország területén hadiipari tevékenység végzéséhez engedély szükséges. Az engedélyköteles termékek és szolgáltatások körét a törvény végrehajtási rendeletének melléklete tartalmazza, amely megegyezik a haditechnikai külkereskedelmet szabályozó Korm. rendelet mellékletével.

AZ ELBÍRÁLÁS FOLYAMATA

Hadiipari tevékenység abban az esetben engedélyezhető, ha

- a tevékenység nem ellentétes Magyarország nemzetközi kötelezettségeivel,
- a kérelmező vagy valamely felelős vezetője rendelkezik a termék gyártásához vagy a szolgáltatás nyújtásához szükséges - külön jogszabályban megjelölt - szakirányú végzettséggel és gyakorlattal,

- a kérelmező rendelkezik olyan székhellyel (telephellyel) és eszközökkel, melyek műszakilag alkalmassá teszik a kérelmezett tevékenység végzésére, azok biztonságtechnikailag alkalmasak a haditechnikai termék biztonságos mozgatására, szállítására, tárolására és őrzésére,
- a kérelmező felelős vezetője rendelkezik a külön jogszabály szerinti nemzetbiztonsági ellenőrzéssel,
- a tevékenységet kérelmező vállalkozás természetes személy tulajdonosa, felelős vezetője és a tervezett gyártáshoz vagy a szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó munkakörben alkalmazottak hatósági bizonyítvánnyal igazolják, hogy megfelelnek a Httv. 5. §-ban meghatározott követelményeknek,
- a kérelmező vállalja, hogy a külön jogszabályban előírt termékekről nyilvántartást vezet, illetve arról adatot szolgáltat.

A Hatóság az engedélyezési eljárásai során konzultál a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium, a Terrorelhárítási Központ, valamint a polgári és katonai titkosszolgálatok szakértőivel.

JELÖLÉS, NYILVÁNTARTÁS, ADATSZOLGÁLTATÁS

A haditechnikai termékek jelöléséről, valamint a haditechnikai termékek és szolgáltatások nyilvántartásáról szóló 32/2007. (III. 19.) GKM rendelet értelmében a haditechnikai termékeket jelölni kell, valamint a gyártott vagy beérkezett, behozott termékről nyilvántartást kell vezetni. A vezetett nyilvántartásból évente adatot kell szolgáltatni a Hatóság részére. Az előírások célja, hogy Magyarország területén gyártott, illetve beérkezett vagy behozott haditechnikai termék nyomon követhető legyen.

Így az adott eszköz:

- a jelölés révén egyedileg azonosítható,
- a nyilvántartás alapján a sorsa folyamatosan, visszamenőlegesen is megállapítható,
- az adatszolgáltatás alapján az egyes termékfajták mennyiségéről és azok birtokosáról az illetékes hatóságnál információ keletkezik.

3. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSE

.....

A kettős felhasználású termékek exportjának ellenőrzése az Európai Unió Közös Kereskedelem Politikája alá tartozik, attól függetlenül, hogy lényegesen érinti a Közös Kül- és Biztonságpolitikát is. A területet a kettős felhasználású termékek kivitelére, transzferjére, brókertevékenységére és tranzitjára vonatkozó közösségi ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló 428/2009/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: tanácsi rendelet) közvetlenül alkalmazandó rendelete szabályozza. A tanácsi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az I. mellékletében felsorolt termékek kivitele engedélyköteles. Az uniós termékellenőrzési lista egységes szerkezetbe foglalja a négy meghatározó exportellenőrzési rezsim (WA, NSG, AG, MTCR), illetve a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény által ellenőrzött termékek ellenőrzési listáját és több mint 3000 terméket tartalmaz. Bizonyos feltételek fennállta esetén engedélyezés alá vonható olyan ügyletek is, amelyek során nem-listás termékkel folytatnak a rendeletben meghatározott tevékenységet (3. cikk (2) bekezdése). Bár a kettős felhasználású termékek számára is biztosított a termékek szabad áramlása az Unió vámterületén belül, kivételt képez ez alól a tanácsi rendelet IV. mellékletében felsorolt – különösen érzékenynek tekintett – termékek transzferje, amely szintén engedélyköteles.

2010. év végén megjelent a 320/2010. (XII.27.) Korm. rendelet a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról és a területi mérésügyi és műszaki biztonsági hatóságokról, amely a Hivatal jelöli meg külkereskedelmi államigazgatási hatóságként. A jogszabály alapján a Hivatal feladatkörében – többek között – eljár a kettős felhasználású termékek export-, transzfer-, brókerügyleti és tranzitengedélyeivel kapcsolatos ügyekben, ellenőrzi e termékek Európai Unión kívüli harmadik országból Magyarországra történő behozatalát és kiadja a Nemzetközi Importigazolást, lefolytatja a nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatos konzultációkat, ellátja a nemzetközi egyezmények hazai végrehajtásából adódó feladatokat,

továbbá eljár a nemzetközi kereskedelmi szankciókban elrendelt nem kettős felhasználású termékek exportengedélyezésével kapcsolatos ügyekben is. A Hivatal keretein belül az exportellenőrzési tevékenységért a **Haditechnikai és Exportellenőrzési Hatóság, Exportellenőrzési Osztály** a felelős szervezet.

A kettős felhasználású termékek hazai külkereskedelmi forgalmának jogi szabályozása területén lényeges változások következtek be. A kettős felhasználású termékek és technológiák külkereskedelmi forgalmának engedélyezéséről szóló 50/2004. (III.23.) Kormányrendelet előírásai helyébe lépett a **13/2011. (II.22.) Kormányrendelet**, ami részletesen újraszabályozta a szóban forgó tevékenységi kört, mint az exportellenőrzés feladatait, beleértve az egyedi exportengedély, a globális exportengedély, a nemzeti általános exportengedély, a brókerügyleti engedély, az Európai Unión belüli transzfer – és hazánkon áthaladó tranzit szállítások engedélyezésének feltételeit is. A szóban forgó hazai jogszabályi változtatásokra azért is volt szükség, mert az Európai Unió 428/2009/EK tanácsi rendeletét átdolgozták (melynek munkájában a hatóság is részt vett), így szükségessé vált az összhang megteremtése.

A kettős felhasználású termékek külkereskedelmi forgalmának engedélyezéséről szóló 13/2011. (II. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 3. §-a szerint csak az folytathat a Rendelet hatálya alá tartozó tevékenységet, akit a Hatóság nyilvántartásba vett. A nyilvántartás részletes feltételeit a Rendelet tartalmazza, a hiánytalanul benyújtott nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásával egyidejűleg a Hatóság engedélykérelmet is befogad.

A kiviteli engedélyeknek jelenleg három típusa van hatályban Magyarországon:

- **Egyedi Exportengedély:** adott exportőrt jogosítja fel egy vagy több termék kivitelére egy címzett, egy végfelhasználó részére.

- **Globális Exportengedély:** adott exportőrt jogosítja fel egy vagy több termék(csoport) kivitelére egy vagy több címzett országba vagy több meghatározott címzett, végfelhasználó részére.

- **Európai Unió Általános Exportengedély:** Magyarországról történő kivitel esetén a Magyarországon székhellyel rendelkező exportőrt jogosítja fel az abban meghatározott egy vagy több termék(csoport) kivitelére az abban meghatározott rendeltetési országokba és feltételekkel.

Az ügyfél Egyedi vagy Globális Exportengedély kiadását kérheti. Globális vagy Általános Exportengedély használata esetén az ügyfél féléves adatszolgáltatásra, nyilatkozattételre köteles az adott engedély alapján kiszállított termékekről.

Tömegpusztító fegyverekkel, vagy azok hordozó eszközével kapcsolatos végfelhasználás, vagy embargós relációban tervezett katonai végfelhasználás (gyanúja) esetén a tanácsi rendelet I. mellékletében nem listázott kettős felhasználású termék kivitele is engedélykötelessé válhat. Ilyenkor a Hatóság – az érintett társhatóságokkal egyeztetve – az ügy összes körülményének figyelembevételével dönt a termék ellenőrzés alá vonásáról, illetve – az engedélyezési eljárás lefolytatását követően – az engedély kiadásáról vagy elutasításáról. Az ügyfelek állásfoglalást kérhetnek a Hatóságtól arra vonatkozóan, hogy egy adott ügylet engedélyköteles-e vagy sem.

Az egyedi exportengedély kiadása iránt benyújtott kérelmekhez minden esetben csatolni kell a termékleírást és a címzett, vagy a végfelhasználó által hitelesített Végfelhasználói Nyilatkozatot. Globális exportengedély iránti kérelem esetén a Végfelhasználói Nyilatkozat helyett az exportőr cégjegyzésre jogosult személyének nyilatkozatát kell csatolni, amelyben kötelezettséget vállal arra, hogy az adott terméket semmilyen tiltott célra nem használja fel, az engedélyt kizárólag az abban foglalt termékekre és rendeltetési országokra használja fel, illetve hogy a kiadott globális exportengedély számát és hatályossági dátumát feltünteti a vonatkozó kiszállítási okmányokon. További előírás globális exportengedély esetén, hogy az exportőr a szerződéskötéskor, vagy annak visszaigazolásakor köteles bekérni a külföldi partner által hitelesített Végfelhasználói Nyilatkozatot.

A Hatóság a fentiekén kívül egyéb dokumentumok benyújtását is kérheti az ügyféltől. Az exportengedély iránti kérelmet a Hatóság minden esetben a Külügyminisztérium - illetve nukleáris és nukleáris kettős

felhasználású termékek esetében az Országos Atomenergia Hivatal - állásfoglalása alapján bírálja el, szükség esetén azonban más társhatóságokat is megkeres.

A kettős felhasználású termékek behozatala nem engedélyköteles, azonban az Európai Unió vámterületén kívülről a tanácsi rendelet I. mellékletének 0. kategóriájában szereplő és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény hatálya alá tartozó termékek csak Nemzetközi Importigazolás birtokában hozhatók be Magyarországra. Ezeken az eseteken kívül a Hatóság kérelemre kiadhat Nemzetközi Importigazolást, ha azt az exportőr szerinti ország hatósága igényli.

A Hatóság hajtja végre továbbá a nem kettős felhasználású termékek exportengedélyezését is, amennyiben az erre vonatkozó kötelezettséget valamilyen nemzetközi kereskedelmi szankciós rendelkezés tartalmazza. Ezek a nemzetközi kereskedelmet korlátozó intézkedések ENSZ BT határozatokon, illetve EU szankciókon (rendeleteken) alapulnak. Az egyre komplexebb kereskedelmi szankciók miatt a Hatóság megkeresésre ellenőrzi a tervezett kiviteli ügyleteket, és hivatalos állásfoglalások formájában dönt azok megengedhetőségéről, elősegítve ezzel az ügyfelek döntéseit, egyben igazolva azokat más hatóságok és szervek eljárásai, intézkedései előtt.

4. A BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY ÉS A VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY HAZAI VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK

.....

Az Exportellenőrzési Osztály látja el fentiek mellett a Biológiai és Toxin Fegyver Tilalmi Egyezmény és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény hazai végrehajtásával kapcsolatos tevékenységeket.

A bakteriológiai (biológiai) és toxin-fegyverek kifejlesztésének, előállításának és tárolásának megtiltásáról és e fegyverek megsemmisítéséről szóló, az ENSZ XXVI. ülészakán, 1971. december 10-én elfogadott egyezmény kihirdetése Magyarországon az 1975. évi 11. törvényerejű rendelettel 1975. március 26-i a hatályba lépéssel történt meg. A végrehajtásra vonatkozó jogszabály előkészítése 2012. évben megtörtént (a jogszabály kihirdetésére 2013. évben került sor a 21/2013. (I. 30.) kormányrendelettel). Fontos hangsúlyozni, hogy a végrehajtási szabályozás hiánya ellenére, az Egyezményből hazánkra háruló kötelezettségek teljesítése megvalósult. Ilyenek az Egyezmény, illetve az Egyezmény Részes Államai által – az Egyezménnyel kapcsolatos rendszeres felülvizsgálati konferenciákon - elfogadott döntések, amelyek közvetlenül a Részes Államokra nézve fogalmaznak meg kötelezettségeket, például az éves nemzeti bizalomerosztó jelentések összeállításának kötelmét.

A vegyifegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló egyezményt Magyarországon az 1997. évi CIV. törvény hirdette ki, míg a végrehajtás a 212/1998. (XII. 24.) Korm. rendeletben került szabályozásra. Kijelölt Nemzeti Hatósággként az Exportellenőrzési Osztály feladatát képezi ezen jogszabályok alapján a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény nemzeti végrehajtásának felügyelete, illetve az ezzel kapcsolatos feladatok koordinációja, valamint a Korm. rendeletben foglalt előírások betartásának ellenőrzése.

2012-ben az Osztály - a hazai vegyipari cégek nyilatkozatai alapján - az Egyezmény előírásainak megfelelően két alkalommal készített jelentést a hazánkban folytatott ellenőrzött vegyipari tevékenységről. A hágai székhelyű Vegyifegyver Tilalmi Szervezet az Egyezmény alapján jogosult alkalomszerűen ellenőrizni a Részes Államok által megküldött jelentések valóságát. Ebből a célból 2012-ben - ellentétben a korábbi évekkel - nem érkezett nemzetközi ellenőri csoport Magyarországra,. Az ellenőrizendő cégek kiválasztását egy számítógépes algoritmus végzi, ezért várható, hogy a következő évben Magyarország ismét ellenőrzés alá kerül, melyre folyamatosan fel kell készülni. Az Egyezmény előírásainak megfelelően az ilyen ellenőrzések hazai szervezése, lebonyolításának elősegítése, valamint az ellenőrzés során az ellenőrzött fél jogainak képviselete az adott Nemzeti Hatóság feladatát képezi.

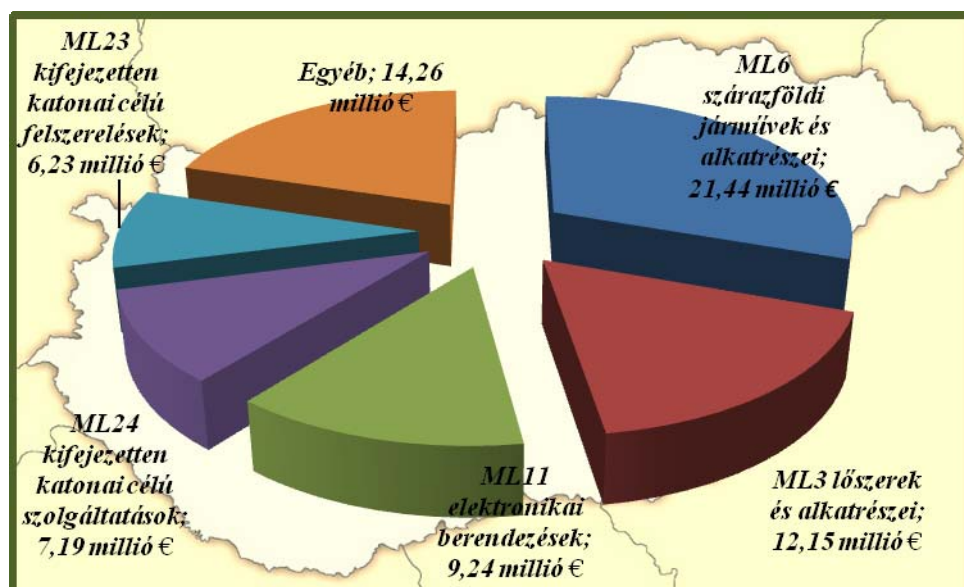
A fenti egyezményekkel kapcsolatos kötelezettségek ellátása szervesen összefügg az exportellenőrzési tevékenységgel, mivel az említett leszerelési és nonprolifерációs egyezmények által ellenőrzött termékek megtalálhatóak más exportellenőrzési rezsimek terméklistáin, ezáltal az összes exportellenőrzési rezsimek listáit egyesítő és közvetlenül végrehajtandó uniós exportellenőrzési listán is. Az eltérő szabályozások harmonizációjának megteremtése ugyancsak az Exportellenőrzési Osztály feladata, amelyet olyan módon kell elérnie, hogy az a gazdálkodó szervezeteknek minél kisebb adminisztrációs terhet jelentsen.

1. JELENTÉS A HAZAI CÉGEK 2012. ÉVI HADITECHNIKAI ÉS KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELMI FORGALMÁRÓL, VALAMINT A HADIIPARI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

2012. során 169 vállalkozás rendelkezett haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi engedéllyel (regisztrációval) és 493¹⁴ hadiipari tevékenységi engedéllyel.

Az engedélyezés körébe tartozó **gyártás és szolgáltatás** együttes értéke **2012-ben 70,51 millió €-t (21,2 milliárd forintot)** tett ki, amely 42,9 %-kal több, mint 2011-ben (lásd I. ábra). A védelmi ipari termékek értékesítésében és fejlesztésében foglalkoztatottak létszáma a 2012. év során 1 726 fő¹⁵, ez 229 dolgozóval több, mint korábban.

A HADIIPARI TEVÉKENYSÉG ÉRTÉKE FŐBB TERMÉKCSOPORTONKÉNT 2012-BEN

I. ÁBRA

Hazai gyártásból a Magyar Honvédség elsősorban lőszeret, pirotechnikai termékeket, szárazföldi járműveket, felépítményeket és tartozékokat, radartechnikai, kommunikáció- és híradástechnikai berendezéseket, szoftvereket, speciális biztonsági rendszereket, vegyi mentesítő- és védő-készleteket, sugárszintmérőket, áramellátó berendezéseket, valamint ruházati- és védőfelszereléseket szerzett be. Jelentős volt továbbá a hatástalanítási szolgáltatás megrendelése.

A rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok hazai beszerzései elektronikai rendszerek fejlesztésére/javítására, lövészfegyverek lőszerreire, pirotechnikai eszközökre, szoftverekre, híradó

¹⁴ Jelenleg a sport- és vadászfegyver kis- és nagykereskedők is az engedélyesek közé tartoznak

¹⁵ Forrás: engedélyesek adatszolgáltatása

Megj.: kifejezetten a hadiiparban foglalkoztatottak száma, nem ide értve a sport- és vadászfegyver (spec. polgári) kereskedelembe dolgozókat.

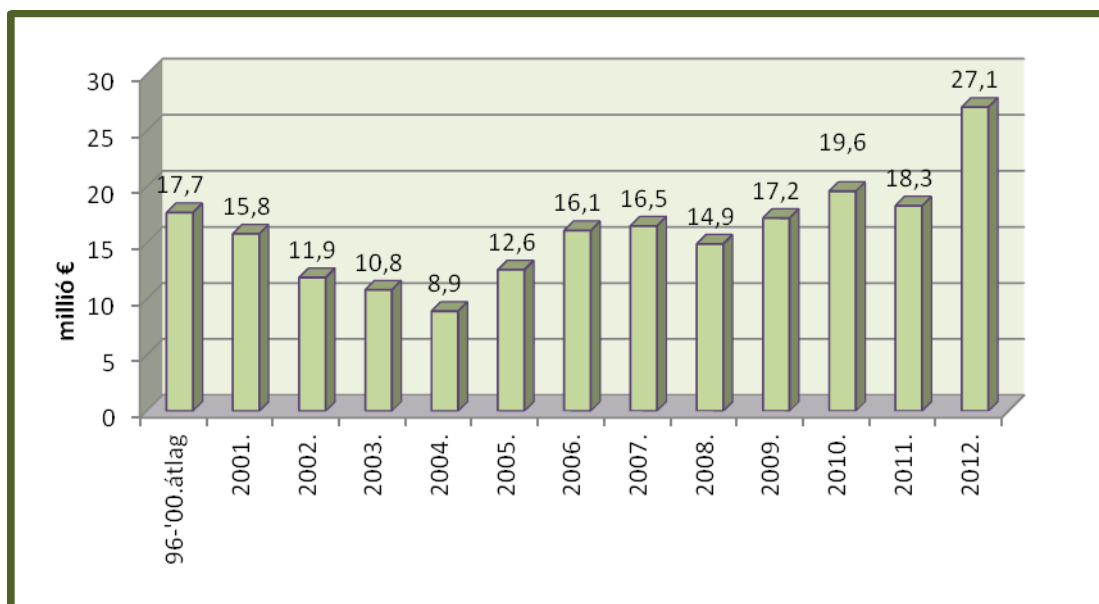
eszközökre, ruházati és védőfelszerelésekre, kényszerítő-, valamint titkosszolgálati eszközökre terjedtek ki.

A magyar gyártás, illetve szolgáltatások 26,7 %-a került exportálásra. A cégek a hazai termékek közül elsősorban lőszereket és pirotechnikai eszközöket, szárazföldi járművek alkatrészeit, elektronikai berendezéseket, valamint képfalképező berendezéseket és szoftvereket értékesítettek külföldön.

1.1 Kivitel, kiszállítás

A hazai kivitel és kiszállítás értéke 2012-ben 27,1 millió € (8,13 milliárd Forint) volt, a megelőző évhez viszonyítva 48,1 %-kal nőtt.

AZ EXPORT ALAKULÁSA 1996. ÉS 2012. KÖZÖTT (MILLIÓ €)

II. ÁBRA

Hatóságunk 2012. július 1-jével 6 db **általános forgalmi engedélyt** tett közzé honlapján, ebből **3 db** kiszállításra vonatkozik, az alábbi esetekre:

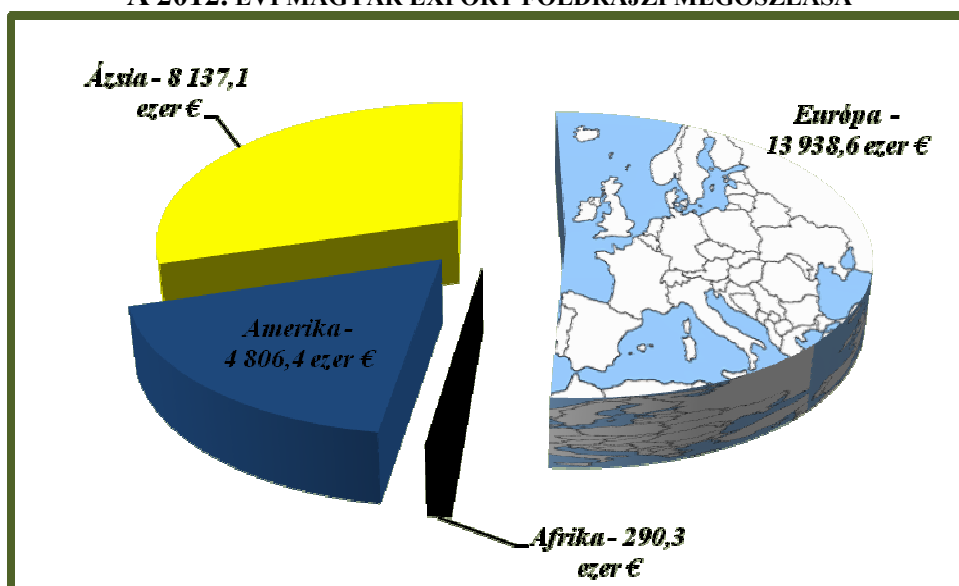
- a) hon- és rendvédelmi, rendészeti, továbbá nemzetbiztonsági szervek részére történő kiszállítás,
- b) tanúsított vállalatok részére történő kiszállítás,
- c) garanciális javításra, kiállításra, bemutatóra, tesztelésre, bevizsgálásra vonatkozó devizamentes, ideiglenes árumozgással járó kiszállítás

A Hatóság 2012-ben **21 db globális forgalmi kiviteli engedélyt** adott ki, ezt elsősorban a vadászboltok ellátására szakosodott külkereskedők vették igénybe.

Az **egyedi forgalmi engedély** megegyezik a korábbi forgalmi engedéllyel. 2012-ben a Hatóság elé mindösszesen 244 db kivitelre vonatkozó egyedi forgalmi engedély iránti kérelem került.

Tárgyévben Hatóságunk 1 darab **brókerengedély**-kérelmet bírált el, az ezzel kapcsolatos engedélyt a vállalkozás 2013 februárjában kapta meg.

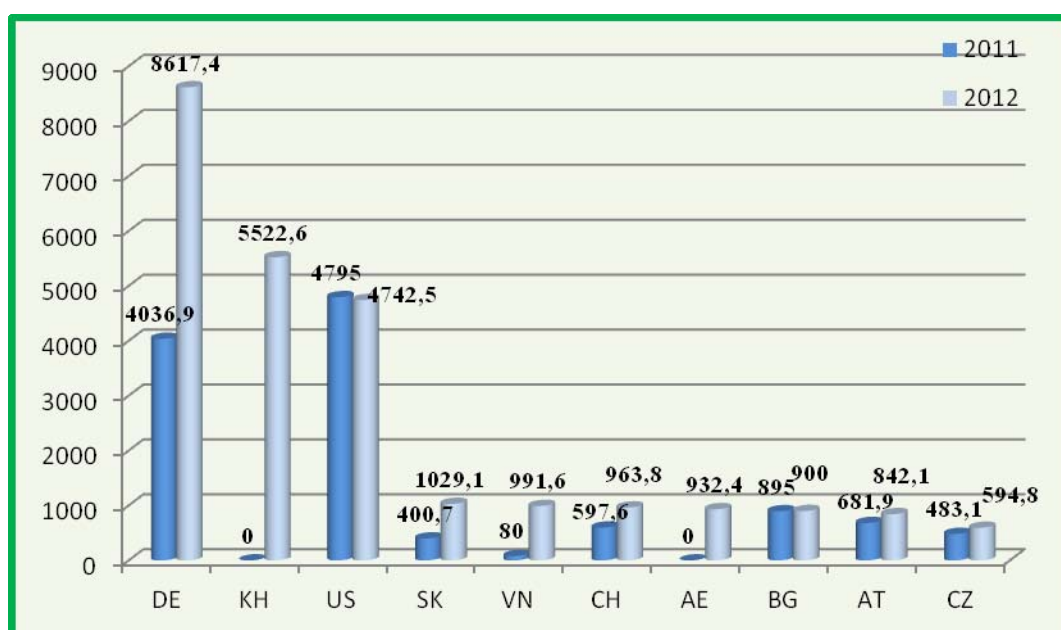
A 2012. ÉVI MAGYAR EXPORT FÖLDRAJZI MEGOSZLÁSA

III. ábra

Exportunk 34 országba irányult. A fókuszban jellemzően továbbra is az **európai országok** állnak, azonban ezen szállítások **aránya kis mértékben - 3 %-kal - csökkent** az előző évhez képest. A többi világrész tekintetében átrendeződés figyelhető meg. Az **amerikai kontinensre** történő export értékben szinte megegyezik a megelőző évvel, aránya azonban jelentősen **csökkent**. Eközben az **Ázsiába** irányuló exportunk jelentősen **nőtt**, az **Afrikába** irányuló export viszont jelentősen **csökkent**. Tárgyévben új vevőként jelent meg többek között az Egyesült Arab Emírátsok, Barbados, Franciaország, Indonézia és Kambodzsza.

A 2012. ÉVI MAGYAR EXPORT CÉLORSZÁGOK SZERINTI MEGOSZLÁSA (EZER €)

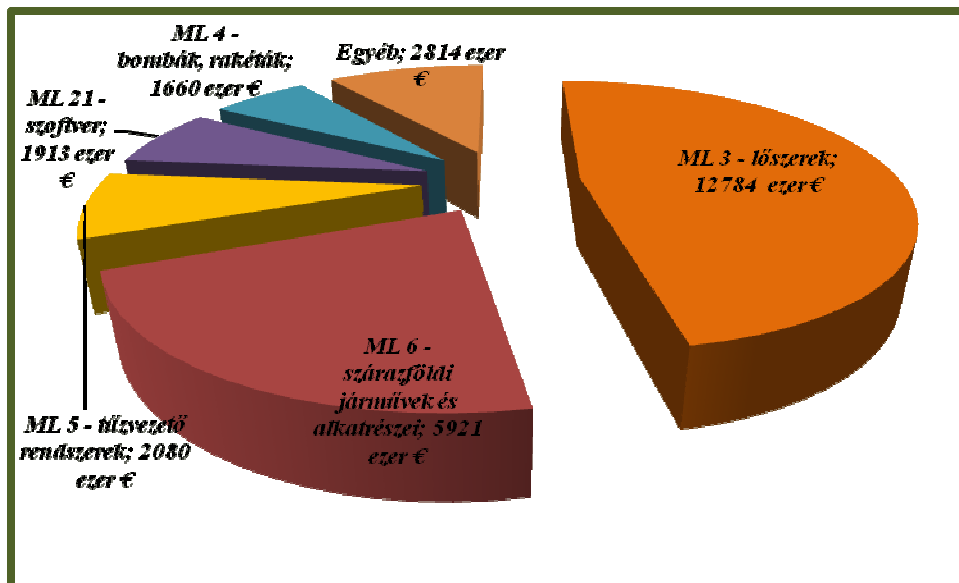

IV. ÁBRA

A részletes kiviteli adatokat a 2. sz melléklet tartalmazza ország szerinti megoszlásban.

Az export 69,4 %-a gyártásból, 6,3 %-a hadrendből kivont eszközök értékesítéséből és 24,3 %-a re-exportból, illetve bróker tevékenységből származott.

A 2012. ÉVI HADITECHNIKAI EXPORT FORGALOM ML FEJEZETEK SZERINTI BONTÁSBAN

V. ÁBRA

A cégek a hazai termékek közül elsősorban kiskaliberű lőszerket, szárazföldi harcjárművek és alkatrészeit, szoftvereket, bombákat és rakétákat, valamint tűzvezető rendszereket értékesítettek külföldön (lásd V. ábra).

1.2 Behozatal, beérkezés

Hatóságunk 2012. július 1-jével 6 db **általános forgalmi engedélyt** tett közzé honlapján, ebből **3 db** beérkezésre vonatkozik, az alábbi esetekre:

- hon- és rendvédelmi, rendészeti, továbbá nemzetbiztonsági szervek részére történő beérkezés,
- tanúsított vállalatok részére történő beérkezés,
- garanciális javításra, kiállításra, bemutatóra, tesztelésre, bevizsgálásra vonatkozó devizamentes, ideiglenes árumozgással járó beérkezés.

Az általános forgalmi engedélyeket elsősorban a HM beszerzéssel foglalkozó hivatala vette igénybe, illetve más vállalkozások devizamentes, ideiglenes árumozgással járó ügyletek esetén.

A Hatóság 2012-ben **50 db globális forgalmi beérkezésre vonatkozó engedélyt** adott ki, ezt elsősorban a vadászboltok ellátására szakosodott külkereskedők vették igénybe.

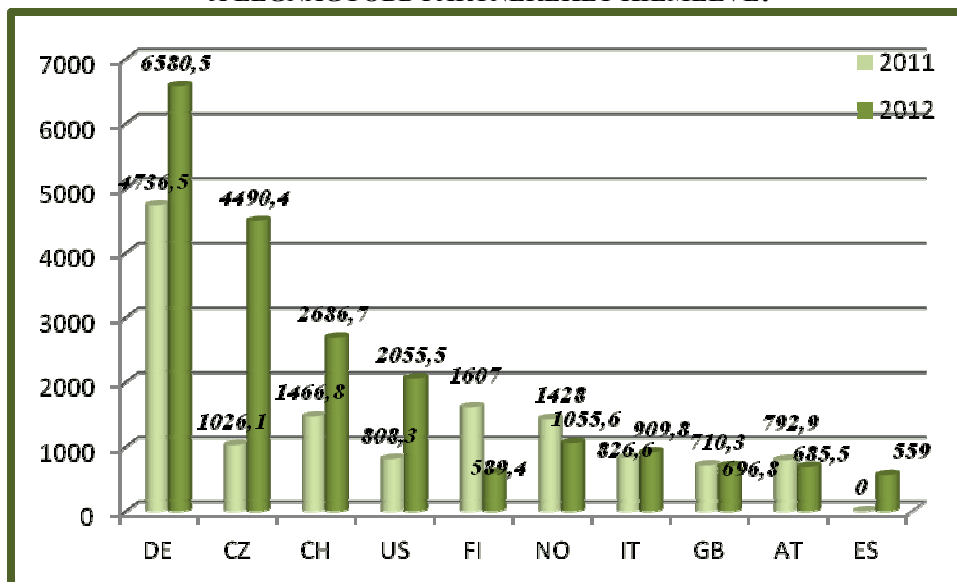
Az **egyedi forgalmi engedély** megegyezik a korábbi forgalmi engedéllyel. 2012-ben a Hatóság elé mindösszesen **380 db¹⁶** behozatalra vonatkozó egyedi forgalmi engedély iránti kérelem került.

A **magyar import** értéke 2012-ben 24,2 millió € volt, tehát **39,1 %-kal** **nőtt** a tárgyévét megelőző évhez képest. A **spec. polgári** (vadász- és sportfegyverek, valamint alkatrészeik és lőszerük) eszközök behozatalának értéke 3,7 millió €, azaz a teljes import **15,3 %-át** tette ki.

¹⁶

A mennyiségi adatok nem tartalmazzák a meghosszabbítás és módosítás iránti kérelmek számát.

**A 2012. ÉVI MAGYAR HADITECHNIKAI IMPORT FÖLDRAJZI MEGOSZLÁSA
A LEGNAGYOBB PARTNEREKET KIEMELVE:**

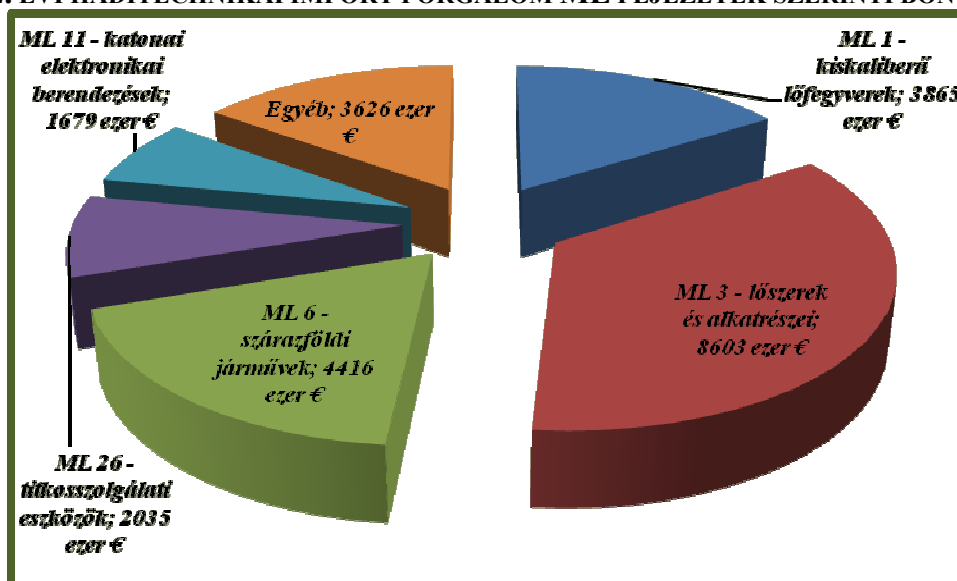

VI. ÁBRA

A behozatalra vonatkozó részletes adatokat ország szerinti megoszlásban a 3. sz. melléklet tartalmazza.

Az importált eszközök és szolgáltatások tekintetében továbbra is az állami beszerzések képviselik az import nagy részét, ugyanakkor az aránya (31,7 %) jelentősen lecsökkent a korábbi évekhez képest. Az állami szervek beszerzéseivel párhuzamosan a gyártó cégek alapanyag importja emelkedett a megelőző évekhez képest, azonban ezzel együtt exportjukat is növelni tudták. A re-export értéke és aránya a megelőző évekhez viszonyítva növekedett.

A 2012. ÉVI HADITECHNIKAI IMPORT FORGALOM ML FEJEZETEK SZERINTI BONTÁSBAN:

VII. ÁBRA

Továbbra is magas az *elektronikai eszközök* aránya, egyrészt néhány nagy értékű állami beszerzés (*rádiótechnikai berendezések*), valamint alkatrészek beszállításaiból adódóan. Kiemelkedő továbbá a titkosszolgálati eszközök beszerzése és jelentős arányt képviselnek a *kiskaliberű kézfegyverek*, valamint *lőszerek, lőszeralkatrészek*, amelyek egyrészt a sport- és vadászboltok, kis- és nagykereskedők raktáraiba, másrészt gyártósorra kerültek lőszeralkatrészként. A honvédségi beszerzéseknek és a szárazföldi harcjárművek re-exportjának köszönhetően jelentősen növekedett a *szárazföldi járművek és alkatrészeinek* aránya a termékstruktúrában.

2012-ben a haditechnikai külkereskedelmi forgalom (export + import) 51,3 millió €-t (15,4 milliárd Forint) tett ki. A haditechnikai külkereskedelmi mérleg 2948,8 ezer € (884,6 millió forint) aktívumot mutat.

Tárgyévben **78 cég vett részt a külkereskedelmi forgalom lebonyolításában**, vagyis a külkereskedelmi tevékenységi engedéllyel rendelkező cégek 46,2 %-a.

Az EU 2012. során módosította, megújította, illetve megerősítette a Belorusszal, Eritreával, Iránnal, Szomáliával és Szíriával szembeni szankcióját, ezen kívül az ENSZ módosította Líbiával szembeni szankcióját. A tárgyévben érvényben lévő fegyverembargók listáját az *1. sz. melléklet* tartalmazza.

2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELME 2012-BEN

Az Exportellenőrzési Osztály tevékenysége a Kettős Felhasználású Tanácsai Munkacsoport illetve, a 23. cikk Koordinációs Munkacsoport ülésén való képviseleten, valamint a Vegyi- és Biológiai Fegyvertilalmi Egyezmények, továbbá az Ausztrália Csoport, a Rakéta Technológiai Ellenőrzési Rezsím, a Wassenaari Megállapodás és Nukleáris Szállítók Csoportja nemzetközi exportellenőrzési rezsimek szakmai munkájában való részvételen túl a kettős felhasználású termékek külkereskedelmi forgalmának engedélyezése terén 2012-ben az alábbi számadatokkal, tényekkel volt jellemezhető.

A kettős felhasználású termékekre 2012. évben **89 egyedi export engedélyt** (összesen 148,65 M euró, értékben), **10 globális export engedélyt** (548,27 M euró értékben,), **10 transzfer engedélyt** (605,41 M euró értékben,) és **12 nemzetközi import igazolást** (101,6 M euró értékben,) adott ki.

A kiszállítások száma azonban ezt messze meghaladja, köszönhetően az egyedi exportengedélyek keretében bonyolított részszállításoknak, a globális exportengedélyek hatályossági időn belüli korlátlan felhasználhatóságának, valamint az uniós általános exportengedélyek alapján történő szintén korlátlan kiszállításoknak, melyet 2012-ben 10 cég vett igénybe, összesen 79,64 M euró értékben.

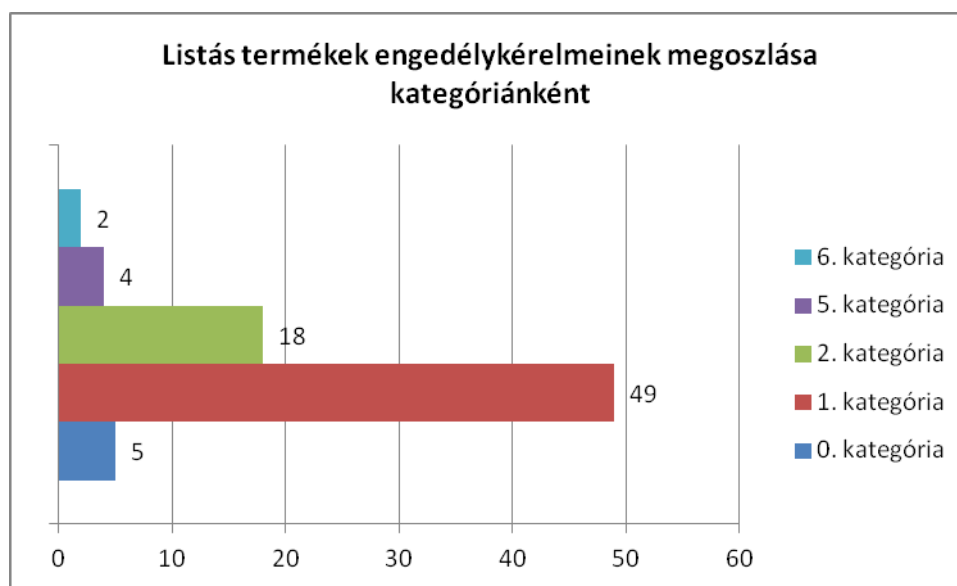
A fenti számok alapján **2012-ben az Exportellenőrzési Osztály által kiadott engedélyek összértéke közel 1403,93 M euróra rúg. Az Osztály tevékenységéhez tartozó összes engedélytípus keretében bonyolított forgalom – ideértve az Uniós Általános Exportengedélyt is - meghaladta a 1483,57 M eurót.** Ez az összeg azonban nem tartalmazza a nemzetközi szankciók előzetes ellenőrzése miatti megkeresésekhez tartozó ügyletek értékét. Az ilyen megkeresésekre az Osztály hivatalos állásfoglalásokat ad ki, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az ilyen ügyletek elbírálása sok időt, ráfordítást és körültekintést igényel, hiszen ezek magas kockázatú relációkat, végfelhasználást és végfelhasználókat érinthetnek, emellett a termék besorolása sem mindig egyértelmű.

2012-ben a kettős felhasználású termékekre kiadott egyedi export engedélyekben engedélyezett kivitel összértéke 148,65 M euró volt, amiből közel 90%-ot Ázsia, megközelítőleg 7 %-ot Európa képvisel, mely hasonló a 2011. évi arányhoz. A 2012-ben kiadott 89 egyedi export engedélyből 11 a nem besorolt (nem listás) termékekre, míg a többi 78 export engedély a listás termékekre vonatkozik.

A kettős felhasználású termékek listája az alábbi tíz kategóriából áll és több mint 3.000 terméket tartalmaz:

- 0. kategória: Nukleáris anyagok, létesítmények és berendezések
- 1. kategória: Különleges anyagok és kapcsolódó berendezések
- 2. kategória: Anyagfeldolgozás
- 3. kategória: Elektronika
- 4. kategória: Számítógépek
- 5. kategória: Távközlés és információbiztonság
- 6. kategória: Szenzorok és lézerek
- 7. kategória: Navigáció és repülési elektronika
- 8. kategória: Hajózás
- 9. kategória: Légtér és hajtórendszerek

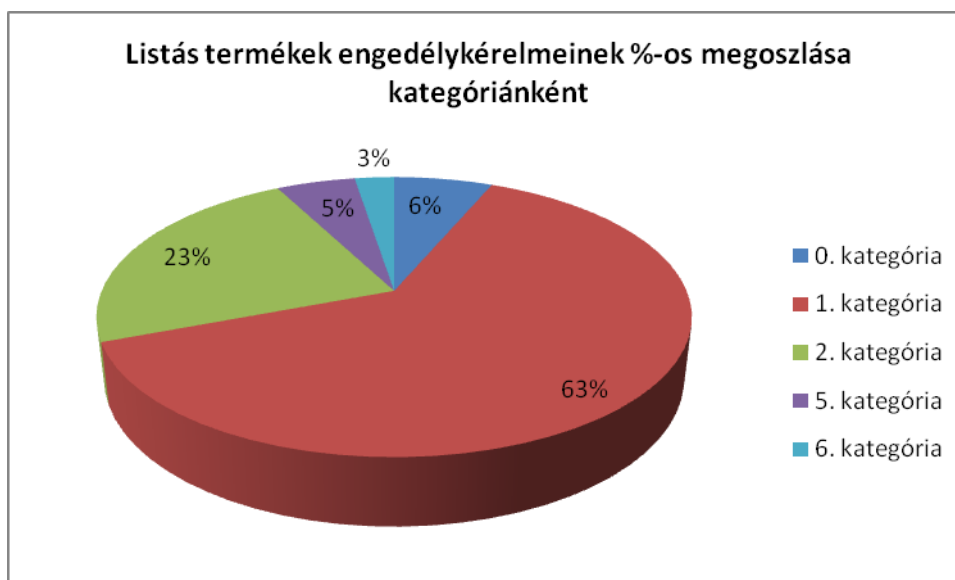
A kettős felhasználású listás termékekre 2012-ben összesen 78 egyedi exportengedélyt adott ki az Osztály, amelyek termék-kategória szerinti megoszlása a következő:

IX. ÁBRA

A 3., 4., 7., 8. és 9. kategóriákban nem történt egyedi export engedély kiadása. A fenti adatok alapján elmondható, hogy az egyedi engedélyek keretében a legjelentősebb exportot a szénszálat, a különböző szelepeket és információbiztonsági termékeket gyártó cégek bonyolították.

A kettős felhasználású listás termékekre 2012-ben kiadott egyedi export engedélyek termék-kategóriák szerinti megoszlása az ügyszámok százalékában:

X. ÁBRA

Az Exportellenőrzési Osztály **2012-ben is folytatta az erőforrások hatékony felhasználása jegyében és a kockázatok megfelelő kezelése mellett az exportőrök adminisztrációs terheinek lehetséges csökkentését.** Ennek fényében a nagyszámú ügyletet bonyolító és önellenőrzési rendszerüket (Belső Ellenőrzési Program) megfelelően működtető, megbízható vállalatokat ösztönöztük globális exportengedély megszerzésére, amely jelentős könnyítést és versenyelőnyt jelent az érintetteknek. Az exportőröket az önellenőrzésen túl jelentéstételi kötelezettség terheli; az Osztály feladata a globális exportengedély kiadását követően az (utólagos) ellenőrzésre, tájékoztatásra korlátozódik.

A beszámolási időszakban az Exportellenőrzési Osztály a kettős felhasználású termékekre 10 globális exportengedélyt adott ki, míg 2011-ben 7 db-ot, amelyek együttes értéke 548,27 M euró volt.

2012-ben kiadott globális export engedélyek földrajzi (földrészenkénti) megoszlása széleskörű. A globális export engedélyeket az Exportellenőrzési Hatóság rendszerint 3 év érvényességi időtartammal adja ki, így a 2011. évihez hasonlóan, 2012. évben is a globális engedélyek alapján végzett kiszállítások többsége Ázsiába történt.

Az Exportellenőrzési Osztály ellenőrzési feladatai közé tartozik az Európai Unió által kiadott (kihirdetett) Uniós Általános Exportengedélyek alkalmazása is. 2012. év során az uniós általános engedélyek közül csak az EU001 számú engedély került felhasználásra, mely hét baráti országnak számító viszonylatban (*USA, Ausztrália, Kanada, Japán, Svájc ideértve Liechtensteint, Norvégia, Új-Zéland*) könnyíti meg a kiszállításokat, mivel a legérzékenyebb termékeken kívül, gyakorlatilag az összes ellenőrzött termék szabadon exportálható.

Az Uniós Általános Exportengedélyek használata esetén az exportőröket utólagos jelentéstételi kötelezettség, a hatóságok pedig ellenőrzési kötelezettség terheli. **2012-ben** 10 exportőr használta az EU001 számú Uniós Általános Exportengedélyt összesen 79,64 M euró értékben.

2012. év során az Exportellenőrzési Osztály 14 esetben folytatott le **konzultációt** más társhatóságokkal. Ez a formalizált eljárás azokra az esetekre vonatkozik, amikor az Unió más tagállamában benyújtott exportengedély-kérelemben olyan termék szerepel, amelyet Magyarországon állítanak elő vagy más okból hazánk területén van, és innen kívánják egy Unión kívüli harmadik országba exportálni. Ezekben az esetekben a két érintett engedélyezési hatóság együtt dönt a tervezett ügyletről.

2012. év során számos esetben fordultak az ügyfelek tájékoztatásért az exportügyleteiket megelőzően, különös tekintettel a kereskedelmi szankciókra. Utóbbiak ugyanis nem csak listás kettős felhasználású

termékeket, hanem további (nem listás) érzékeny termékeket, illetve gazdasági nyomásgyakorlás céljából ellenőrzött vagy tiltott termékeket és kapcsolódó szolgáltatásokat tartalmaznak. Az Exportellenőrzési Osztály 50 esetben konkrét állásfoglalást adott ki a tervezett ügyletekre vonatkozóan.

Az Exportellenőrzési Osztály 2012-ben engedélyezési-ellenőrzési eljárása során **3 export engedély-kérelmet utasított el**, továbbá egy engedélyt visszavont, valamint 2 alkalommal megszüntette az engedélyezési eljárást.

3. ELLENŐRZÉSEK

A Hadiipari és Haditechnikai Külkereskedelmi Osztály 2012. évi ellenőrzési programja során 42 ellenőrzést hajtott végre, ebből 2 nem tervezett ellenőrzés volt. Az ellenőrzésben közreműködött a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és az Alkotmányvédelmi Hivatal képviselője.

A nyilvántartások tekintetében hiányosságot, szabálytalanságot az ellenőrzések nem fedtek fel. A haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi, valamint forgalmi engedélyek megszerzésére benyújtott kérelmekben adott nyilatkozatok dokumentumokkal igazolhatóak voltak.

Általános ellenőrzési tapasztalatként állapítható meg, hogy cégek a haditechnikai külkereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos okmányokat elkülönítve, lefűzve kezelik, a vonatkozó jogszabály szerinti havi, forgalmi adatközlést többé-kevésbé rendszeresen, megfelelően küldik meg a Hivatal részére. A kötelezettségek elmulasztásának esetére a bírságolás lehetőségére felhívtuk a cégek figyelmét. Tájékoztattuk a cégeket hadiipari és a haditechnikai külkereskedelmi szabályozást érintő változásokról.

Az Exportellenőrzési Osztály 2012 folyamán összesen 14 alkalommal végzett helyszíni ellenőrzést, amelyek megállapításairól vizsgálati jegyzőkönyveket készített. A helyszíni ellenőrzések megállapítása szerint a vizsgált cégeknél nem volt tapasztalható nagyobb szabálytalanság.

4. RÉSZVÉTEL NEMZETKÖZI FÓRUMOKON

2012 folyamán továbbra is képviseltük Magyarországot a tevékenységünkkel összefüggő nemzetközi fórumokon. A **Wassenaari Megállapodás (WA)** a Hagyományos Fegyverek és Kettős Felhasználású Termékek és Technológiák Exportja Ellenőrzéséről elnevezésű együttműködésben résztvevő államok célul tűzték ki a hagyományos fegyverek és a kettős felhasználású termékek és technológiák exportjának és más módon történő átadásának átláthatóvá tételét. 2012 folyamán is képviseltette magát a Hatóság a WA általános munkacsoport (GWG), az engedélyezési és vámügyi munkacsoport (LEOM) a Technikai Szakértői Munkacsoport (EG) és plenáris ülésein.

Az **EU hagyományos fegyverek exportellenőrzésével foglalkozó tanácsi munkacsoportjának (COARM)** Brüsszelben megtartott 9 ülésén Hatóságunk szakértővel képviseltette magát. Hatóságunk szakértője előadóként részt vett a 2012. január 16-19. között, Prágában megrendezett tanulmányúton, melynek célja az EU-ban alkalmazott exportellenőrzési jogi szabályozások ismertetése volt EU-csatlakozásra váró országok szakértőivel.

2012 során COARM ülés keretében a következő relációkkal kapcsolatos exportellenőrzési politikák kerültek megvitatásra „*tour de table*” keretében az üléseken: *Észak-Afrika államai, Közel-Kelet államai, Arab-öböl államai, Azerbajdzsán, Örményország, Grúzia, Izrael, Bissau-Guinea, Mali, Thaiföld, Indonézia, Nigéria, Belorusszia, Csád, Ukrajna, Jemen, Kongói Demokratikus Köztársaság, Dél-Afrikai Köztársaság.*

A COARM 2012-ben is kiemelten kezelte az **Arms Trade Treaty (ATT)** - az ENSZ kezdeményezésére alakuló multilaterális exportellenőrzési rendszer - ügyét, amely témában jelentős

előrehaladás történt. Körvonalazódott az ATT struktúrája és hatálya, amely tekintetében a tagállamok több ízben egyeztették véleményüket a közös álláspont kialakítása érdekében. Hatóságunk egyik szakértője előadóként részt vett a 2012. április 18-20. között Belgrádban megrendezett, az ATT tervezett alapelveinek minél szélesebb körben terjesztését és megvitatását célzó ENSZ által szervezett szemináriumon. Hatóságunk szakértőt delegált 2012. július 9-20. között az ENSZ Fegyverkereskedelmi Szerződés létrehozásáról szóló Diplomáciai Konferenciájára New Yorkba.

A Hatóság szakértője 2012-ben is részt vett az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 1236/2005/EK rendelettel foglalkozó bizottsági munkacsoport ülésén, továbbá az Európai Parlament és a Tanács „védelmi vonatkozású termékek Közösségen belüli transzferére vonatkozó feltételek egyszerűsítéséről” szóló 2009/43/EK irányelv 14. cikke alapján létrehozott „Tanúsítás” Munkacsoport ülésein.

A Hatóság 2012-ben is képviseltette magát a **Vegyifegyver Tilalmi Szervezet** Nemzeti Hatóságainak 14. Éves Találkozásán, ahol a Vegyifegyver Tilalmi Egyezményt végrehajtó szervezetek képviselőivel nyílt lehetőség eszme-, és tapasztalatcserére az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdésekben. A Hatóság képviselője ugyancsak részt vett az Egyezmény döntéshozatali fórumaként működő Részes Államok 17. Konferenciáján.

A Hatóság szakértői képviselték Magyarországot a **Kettős Felhasználású Tanácsi Munkacsoport** ülésein, illetőleg a **23. cikk Bizottsági Koordinációs Munkacsoport** ülésein. Utóbbi keretében rendezték meg az EU-US exportellenőrzési párbeszéd első szakértői ülését is, ahol a hatóság előadást is tartott a nem megfogható technológia transzfer kérdéskörben.

A Hatóság előadó szakértőt delegált a Európai Nukleáris Kutatási és Fejlesztési Biztosítéki Szervezet (ESARDA) exportellenőrzési szakmai munkacsoport ülésére, továbbá előadóként hívták meg az évente megrendezésre kerülő EU-USA Exportellenőrzési Konferenciára, illetőleg a Kínai Népköztársaságba az EU-Kína Exportellenőrzési Együttműködés keretében, végül a közvetítői kereskedelem tárgyban a Balkán országok számára tartott szemináriumon Zágrábban.

A Hatóság képviseltette magát az Ausztrália Csoport plenáris hét ülésein, a Nukleáris Szállítók Csoportja döntés-előkészítő Konzultatív Munkacsoport (CG) ülésén, valamint a Rakéta Technológia Ellenőrzési Rezsim (MTCR) plenáris hét ülésein.

Amennyiben további kérdése van, az alábbi elérhetőségeken fordulhat Hatóságunkhoz:

MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATAL
HADITECHNIKAI ÉS EXPORTELLENŐRZÉSI HATÓSÁG
Németvölgyi út 37-39.
H-1124 Budapest
E-mail: armstrade@mkeh.gov.hu
Telefon: 06 1 4585 599
Fax: 06 1 4585 885

Az alábbi forrásokból juthat további információhoz:

<http://www.mkeh.gov.hu>

<http://www.consilium.europa.eu/policies/foreign-policy.aspx?lang=hu>

<http://www.sipri.org>

<http://eeas.europa.eu/>

- 1. SZÁMÚ MELLÉKLET: A 2012-BEN ÉRVÉNYBEN LÉVŐ FEGYVERSZÁLLÍTÁSI EMBARGÓK***
2. SZÁMÚ MELLÉKLET: A 2012. ÉVI EXPORT ADATOK RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN
3. SZÁMÚ MELLÉKLET: A 2012. ÉVI IMPORT ADATOK RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN

A 2012-BEN ÉRVÉNYES FEGYVERSZÁLLÍTÁSI EMBARGÓK

Ország / Elrendelő szervezet	ENSZ	EU	EBESZ
Afganisztán		*	
Al-Kaida és a Tálib rezsim	*	*	
Azerbajdzsán	*		*
Belarusz		*	
Burma / Myanmar	*	*	
Dél-Szudán		*	
Elefántcsontpart	*	*	
Eritrea	*	*	
Guinea		*	
Irak	*	*	
Irán	*	*	
Kína		*	
Kongói Demokratikus Köztársaság	*	*	
Észak-Korea	*	*	
Libanon	*	*	
Libéria	*	*	
Líbia	*	*	
Örményország	*		*
Szíria		*	
Szomália	*	*	
Szudán	*	*	
Zimbabwe		*	

2011-2012. ÉVI EXPORT RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN

(érték: ezer €)

Reláció	2011	2012
Amerikai Egyesült Államok	4795,0	4742,5
Barbados	0,0	48,1
Bolgár Köztársaság	895,0	900
Bosznia és Hercegovina	5,0	5,8
Cseh Köztársaság	483,1	594,8
Dél-Afrikai Köztársaság	0,0	36,7
Egyesült Arab Emírátsok	0,0	932,4
Etiópia	986,9	253,6
Finn Köztársaság	0,0	7,1
Franciaország	0,0	381,9
Fülöp-szigetek	67,4	153,5
Görög Köztársaság	17,5	4,5
Guatemalai Köztársaság	170,7	0
Hollandia	0,0	2,6
Horvát Köztársaság	16,7	11,9
India	1312,7	393,6
Indonézia	0,0	67,2
Izrael	198,1	0
Kambodzsa	0,0	5522,6
Kanada	0,0	8,9
Korea	377,9	35,2
Lengyel Köztársaság	28,3	0
Luxemburg	675,5	0
Malájzia	41,6	36,5
Nagy-Britannia és É.-Í. EK.	977,4	183,4
Német Szövetségi Közt.	4036,9	8617,4
Olasz Köztársaság	25,1	63,5
Orosz Föderáció	132,0	0
Oszták Köztársaság	681,9	842,1
Portugál Köztársaság	19,5	0
Román Köztársaság	62,4	169,6
Spanyol Királyság	0,0	47,1
Svájc	597,6	963,8
Szerb Köztársaság	8,3	17,6
Szlovák Köztársaság	400,7	1029,1
Szlovén Köztársaság	0,0	5,6
Török Köztársaság	6,1	4,5
Új-Kaledónia	0,0	6,9
Ukrajna	1203,5	90,8
Vietnami Szocialista Köztársaság	80,0	991,6
Összesen	18302,6	27172,4

2011-2012. ÉVI IMPORT RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN

(érték: ezer €)

Reláció	2011. Teljesítés ezer €	2012. Teljesítés ezer €
Amerikai Egyesült Államok	808,3	2055,5
Ausztrália	14,3	14,6
Belarusz Köztársaság	130,0	249,1
Belga Királyság	87,9	167,3
Bolgár Köztársaság	594,2	0
Bosznia és Hercegovina	77,0	229,1
Ciprusi Köztársaság	2,4	0
Cseh Köztársaság	1026,1	4490,4
Dán Királyság	99,3	478,3
Dél-Afrikai Köztársaság	0	192,3
Finn Köztársaság	1607,0	589,4
Francia Köztársaság	152,2	5,3
Holland Királyság	21,7	0
Horvát Köztársaság	24,3	32,8
Izrael	476,9	219,9
Kanada	107,5	45
Kínai Népköztársaság	0,6	7
Lengyel Köztársaság	406,0	403,4
Litván Köztársaság	132,7	47,8
Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága	710,3	696,8
Német Szövetségi Köztársaság	4736,5	6580,5
Norvég Királyság	1428,0	1055,6
Olasz Köztársaság	826,6	909,8
Oroszországi Föderáció	853,0	475,8
Oszták Köztársaság	792,9	685,5
Románia	138,9	19,7
Spanyolország	0,0	559
Svájc	1466,8	2686,7
Svédország	443,4	522,5
Szerbia	65,0	370
Szlovák Köztársaság	111,9	338
Török Köztársaság	0	2,4
Ukrajna	29,9	94,1
Összesen	17371,6	24223,6